
LEIKKIPAikkoJEN TALVIHOITO



Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Maisemasuunnittelun koulutusohjelma

Lepaa, 21.11.2011

Pilvi Pouttu



Maisemasuunnittelun koulutusohjelma
Lepaa

Työn nimi Leikkipaikkojen talvihoito

Tekijä Pilvi Pouttu

Ohjaava opettaja Heikki Peltoniemi

Hyväksytty _____._____.20____

Hyväksyjä

LEPAA
Maisemasuunnittelu

Tekijä	Pilvi Pouttu	Vuosi 2011
Työn nimi	Leikkipaikkojen talvihoito	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tilaaja oli Tampereen kaupungin Kaupunkiympäristön kehittämisyksikkö. Työn tavoitteena oli selvittää mitä toimenpiteitä asema-kaavoitetuissa yleisissä puistoissa sijaitsevien leikkipaikkojen talvihoitoon kuuluu ja että soveltuvatko leikkipaikat hoidettavaksi talvella. Tavoitteena oli myös selvittää talvihoidon kustannuksia ja voidaanko toimenpiteitä helpottaa leikkipaikkasuunnittelun keinoin. Työ oli aiheellinen, sillä lain mukaan leikkipaikan omistajan pitää palveluntarjoajana huolehtia leikkipaikan turvallisuudesta ympäri vuoden. Käytännöt kunnissa vaihtelevat kuitenkin paljon, eikä leikkipaikoilla ole talvihoitoa. Talviolosuhteet vaikuttavat huomattavasti leikkipaikan turvallisuuteen, esimerkiksi puutoamislustoihin.

Tutkimuskysymyksiä selvitettiin leikkipaikkojen käyttäjien, lastentarhanopettajien, kuntien ylläpito-organisaatioiden, tarkastusviranomaisten, leikkivälinevalmistajien sekä Tampereen kaupungin vihersuunnittelijoiden avulla. Tutkimusmenetelminä käytettiin henkilökohtaisia haastatteluita, joiden avulla selvitettiin aiheen taustatietoja ja vallitsevia käytäntöjä. Leikkipaikkojen käyttäjien kokemuksia selvitettiin internet-kyselyllä Tampereen kaupungin Valma -valmistelufoorumissa.

Tutkimuksessa selvisi, että kyselyyn vastanneet käyttävät leikkipaikkoja ahkerasti ympäri vuoden, ja että leikkipaikoille toivotaan tehtäväksi enemmän hoitotoimenpiteitä talvisin. Eniten ongelmia talvena 2010–2011 käyttäjien mukaan aiheutti runsas lumen määrä, joka vaikeutti leikkipaikoille pääsyä ja alueella liikkumista. Ylläpito-organisaatioiden ja tarkastusviranomaisten haastatteluissa selvisi, että talviajan hoidon ja leikkipaikkojen viranomaistarkastusten tarkastusten puute on usein resurssikysymys – ei ole tarpeeksi aikaa, työntekijöitä tai rahaa.

Tampereen kaupunki suunnittelee voitaisiinko lähitulevaisuudessa ottaa yksi tai useampi leikkipaikka hoidettavaksi myös talvella. Kyselyyn vastanneiden käyttäjien puolesta se olisi toivottua ja leikkivälinevalmistajien mukaan myös leikkivälineiden suunnittelussa on otettu huomioon talviolosuhteet. Talvihoitoa tulee helpottaa leikkipaikkasuunnittelun avulla. Lisäksi talvihoito olisi hyvä tapa kohdistaa ylläpitotyöntekijöiden työtä talviaikana, mikäli kuntien resurssit sen mahdollistavat.

Avainsanat leikkipaikka, KuTuL, talvihoito, standardit
Sivut 55 s. + liitteet 5 s.

Lepaa
Degree Programme in Landscape Design

Author Pilvi Pouttu **Year** 2011

Subject of Bachelor's thesis Wintertime Maintenance of Playgrounds

ABSTRACT

This thesis was commissioned by the Urban Development unit of the city of Tampere. The aims of the thesis were to find out what procedures would be included in wintertime maintenance of playgrounds and whether the playground is suitable to be maintained in the winter. The aim was also to find out the costs and whether it is possible to ease the maintenance work by the methods of playground designing. The topic of the thesis is relevant because it is said in the law that the safety of playgrounds should be taken care of by the owner of the place. Still the procedures differ a lot between municipalities and playgrounds are not maintained in the winter. Winter conditions affect significantly to the safety issues in playgrounds, especially to the impact-absorbing safety surfaces.

For the thesis municipal maintenance departments, authorized sanitary inspectors, playing equipment manufacturers and green area designers were interviewed. The opinions of the users of public playgrounds were not forgotten. Methods for the research were interviews that were used for the theory part of the thesis and a question form to the users on the Internet.

The main results were that playgrounds are used around the year and the users wish more maintenance to be done in the winter. In the winter 2010–2011 the biggest problem according to the users was the enormous amount of snow. The interviews of municipal maintenance departments and sanitary inspectors declared that the lack of maintenance and inspections during the winter is due to the lack of time, labour and money.

The city of Tampere is planning whether to take one or more playgrounds in the near future to be maintained in the winter. According to the results it would be quite justified if it is allowed by the resources. Playing equipment manufacturers tell that the equipment is designed to the winter conditions and something is also possible to do by the help of playground designing to make the maintenance work easier. Wintertime maintenance would also be a good way to target the work of the green area employees in the winter.

Keywords playground, Product Safety Act, wintertime maintenance, standards
Pages 55 p. + appendices 5 p.

Käsitteiden määrittely

Ylläpito	Säännöllistä toimintaa, jolla säilytetään olemassaolevien yleisten alueiden käytettävyys, toimivuus, turvallisuus ja arvo. Jakautuu edelleen hoitoon ja kunnossapitoon.
Hoito	Tehtäväkokonaisuus, joka sisältää esimerkiksi katujen talvihoidon, puhtaanapidon ja viheralueiden hoidon. Hoitotoimilla säilytetään kohteen käytettävyyteen, turvallisuuteen ja toimivuuteen vaikuttavat tekijät.
Kunnossapito	Työkohteen ominaisuuksien ja halutun laatutason säilyttämistä. Kunnossapitoa on kohteen korjaaminen tai kunnostaminen sekä osien vaihtaminen tai poisto.
Turvastandardit	Suomen Standardisoimisliiton julkaisemat leikkipaikkojen turvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät, jotka on suomennettu eurooppalaisista standardeista.
Palvelun tarjoaja	Julkinen tai yksityinen oikeushenkilö, joka luovuttaa kuluttajien käytettäväksi kulutustavaroita tai kuluttajapalveluksia. Tässä työssä palvelun tarjoajalla viitataan kuntiin, jotka tarjoavat kuluttajille leikkipaikkapalveluita.
KuTuL	Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta. 75/2004.
Tukes	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, joka valvoo ja edistää teknistä turvallisuutta ja on leikkipaikkojen turvallisuuden ylin valvontaviranomainen.
Valvontaviranomainen	Tukes tai kunnan terveystarkastajat, jotka suorittavat leikkipaikoille turvatarkastuksia pistokokeen omaisesti. Tukes kouluttaa terveystarkastajia valvomaan tuoteturvallisuutta.
Omavalvontajärjestelmä	Tampereella leikkipaikkojen turvallisuusasiakirja, jossa käydään läpi mm. kunnossapitoon liittyvät tehtävät, vastuut, onnettomuuskirjanpito, riskinarviointi ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi tehtävät toimenpiteet.
Valma	Valmistelufoorumi, jonka avulla kuntalaiset voivat kertoa mielipiteitään Tampereen kaupungin käsittelyssä olevista asioista. http://valma.tampere.fi/selaus?tk=51

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	LEIKKIPAikkojen VASTUUTAHOt	3
2.1	Omistajan ja ylläpitäjän vastuu	3
2.2	Leikkivälinevalmistajan vastuu.....	5
2.3	Kuluttajalainsäädäntö ja leikkipaikkojen turvallisuus.....	5
2.3.1	KuTuL 3 §: Huolellisuusvelvoite	6
2.3.2	KuTuL 4 §: Ilmoitusvelvoite	7
2.3.3	KuTuL 5 §: Tiedonantovelvoite	7
2.4	KuTu-laki ja talviolosuhteet.....	7
2.5	Leikkipaikkojen turvallisuuden viranomaisvalvonta	9
2.5.1	Turvallisuuden valvonta talvella	10
3	LEIKKIPAikkojen YLLÄPITOON VAIKUTTAVAT TEKIjÄT.....	12
3.1	Turvallisuusstandardit	12
3.2	Asennus, huolto ja tarkastukset.....	13
3.2.1	Käyttöönottotarkastus	14
3.2.2	Vuositarkastus	14
3.2.3	Toiminnallinen tarkastus	15
3.2.4	Silmämääräinen tarkastus	15
3.3	Raportointi.....	15
3.4	Talven vaikutukset leikkipaikkojen ylläpitoon	16
3.4.1	Leikkipaikkojen talvihoito eri puolilla Suomea	18
3.4.2	Puistotätitoiminta.....	22
3.5	Talven vaikutus ylläpidon kustannuksiin.....	22
4	TALVIHOIDETTAVAN LEIKKIPAIKAN SUUNNITTELU	24
4.1	Välineiden ja toimintojen sijoittelu	24
4.1.1	Leikkivälineiden soveltuvuus talvikäyttöön.....	25
4.2	Talvihoitotoimenpiteiden huomioiminen suunnittelussa	27
4.3	Valaistus	29
4.4	Maastonmuotojen hyödyntäminen	29
4.5	Aitakorkeus	30
4.6	Yhteenvedo suunnitteluohjeista	30
5	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	32
5.1	Kysely kuntalaisille Valma – foorumissa	32
5.2	Kysely lastentarhanopettajille	32
6	TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELU	33
6.1	Kysely kuntalaisille	33
6.1.1	Kysymys 1: Käytetäänkö leikkipaikkoja säännöllisesti ympäri vuoden?	33
6.1.2	Kysymys 2: Mikä vaikeuttaa leikkipaikkojen talvikäyttöä eniten?.....	34
6.1.3	Kysymys 3: Ovatko leikkipaikat talvella yhtä turvallisia kuin kesällä? 36	36

6.1.4	Kysymys 4: Varoitetaanko lapsia talviolosuhteista?	37
6.1.5	Kysymys 5: Leikkivätkö lapset talvella mieluummin lumella vai leikkivälineissä?	38
6.1.6	Kysymys 6: Mitkä ovat tärkeimmät talvihoidon toimenpiteet?	38
6.1.7	Kysymys 8: Onko leikkipaikkojen valaistus riittävää?	40
6.1.8	Kysymys 9: Valitaanko talvella leikkipaikan sijaan mieluummin jäämäki tai luistelukenttä?	40
6.1.9	Kysymys 10: Poistaako ”Ei talvihoitoa” -kyltti vastuun kaupungilta onnettomuustapauksissa?	41
6.1.10	Kysymys 11: Kehitysideoita ja mielipiteitä	42
6.2	Lastentarhanopettajien haastattelu	44
6.3	Yhteenvedot Valma-kyselystä ja lastentarhanopettajien haastatteluista	46
7	POHDINTA.....	49
	LÄHTEET	51
Liite 1	KYSELY KÄYTTÄJILLE VALMA-FORUMISSA	
Liite 2	KYSELY LASTENTARHANOPETTAJILLE	

1 JOHDANTO

Asemakaava-alueilla sijaitsevien yleisten puistoalueiden leikkipaikkojen ylläpito painottuu monessa kunnassa pääosin kesäaikaan. Yleisiä leikkipaikkoja käytetään kuitenkin ympäri vuoden, kuten myös päiväkotien leikkipaikkoja. Leikkipaikkojen käyttäjät ja lastentarhanopettajat ovatkin asiantuntijoita puhuttaessa talviajan haasteista leikkipaikoilla.

Leikkipaikkojen talviajan hoidon toteuttaminen, kehittäminen ja suunnittelu ovat jääneet viheralalla vähälle huomiolle. Myöskään leikkipaikkoja ja leikkipaikkavälineitä koskevat lukuisat kansainväliset standardit eivät ota kantaa talviolosuhteisiin. Standardit ottavat käytännössä huomioon ainoastaan lumettomat ja sulan maan olosuhteet, vaikka Suomessa terminen talvi voi kestää etelän neljästä pohjoisen seitsemään kuukauteen. Lumettomat talvet eivät vielä ole Pohjoismaissa sääntö, vaan poikkeus, kuten on huomattu kahtena edellisena talvena 2009–2011.

Leikkipaikkoja säätelee laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuudesta. Lain mukaan leikkipaikan omistajan tulee huolehtia leikkipaikan turvallisuudesta aina, jos alue on käytössä. Mikäli turvallisuudesta ei huolehdita, on vaihtoehtona sulkea leikkipaikka talven ajaksi. Kuntien käytännöt vaihtelevat paljon, vaikka laki, viranomaisvalvonta ja leikkipaikkoja koskevat standardit ovat kaikille samat. Viranomaisohjeiden mukaan kuntien tulee toimia olosuhteiden mukaan tehdyn riskinarvioinnin perusteella. Riskinarviointia leikkipaikkojen talviajan turvallisuudesta tehdään kuitenkin vähän.

Monessa tapauksessa talviajan hoidon laiminlyöminen on resurssikysymys. Resurssit kohdennetaan ja hyödynnetään muissa ylläpitotoimissa, kuten luistelukenttien hoidossa ja metsätöissä. Mikäli työvoimaa suunnataan talvella leikkipaikkojen hoitoon, on se pois jostain muusta. Talviajan hoitoa vaikeuttaa myös se, että leikkipaikkasuunnittelussa ei ole otettu huomioon talvihoitotoimenpiteitä ja niiden suorittamista.

Yleisten leikkipaikkojen lukumäärä Tampereella 1.1.2010 oli 250. Linjaus Tampereella leikkipaikkojen talvihoidon suhteen on, että leikkialueen sisällä ei tehdä mitään toimenpiteitä keinujen poistamista lukuun ottamatta. Ainoastaan leikkipaikalle johtava pääkulkuväylä aurataan ja hiekoitetaan.

Opinnäytetyön tilaaja on Tampereen kaupungin Kaupunkiympäristön kehittämisyksikkö. Työn tarkoituksena on selvittää mitä leikkipaikkojen talvihoidon tulisi olla ja soveltuvatko leikkipaikat talvihoidettaviksi. Tarkastelun kohteena ovat myös talven aiheuttamat kustannukset ylläpidossa. Työssä selvitetään myös, miten talvihoitoa voidaan helpottaa leikkipaikkasuunnittelun keinoin.

Leikkipaikkojen talvihoito

Työ toimii Kaupunkiympäristön kehittämissyksikölle apuna selvittäessä voidaanko Tampereella lähivuosina ottaa yksi tai useampi leikkipaikka hoidettavaksi myös talvella.

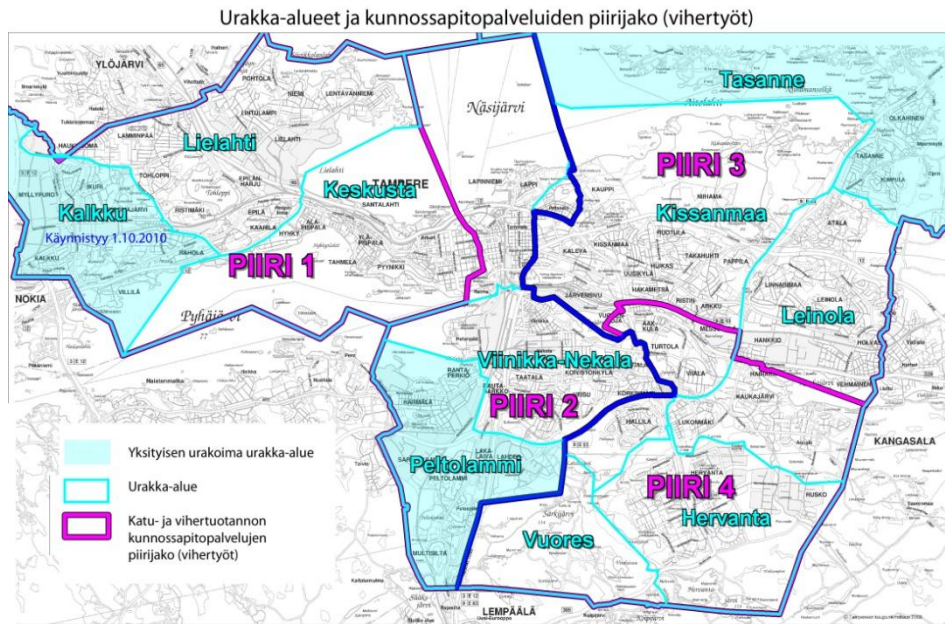
2 LEIKKIPAikkojen VASTUUTAHOT

Leikkipaikat eivät lain mukaan saa aiheuttaa vaaraa käyttäjilleen. Vastuun määrittäminen on tärkeää, sillä onnettomuustilanteissa halutaan löytää vastuunkantaja. Leikkipaikkaonnettomuuksissa ensimmäisenä tutkitaan, onko väline ollut asianmukaisessa kunnossa ja täyttääkö se turvallisuusvaatimukset. Sen jälkeen selvitetään onko välineen ylläpito ollut vaatimusten mukaista. Jos onnettomuus johtuu rakenteen hajoamisesta, tutkitaan olisiko rakennevika ollut etukäteen havaittavissa. Jos edellä mainitut seikat on leikkipaikan omistajan taholta hoidettu, voidaan todeta, että vahinko oli kirjaimellisesti vahinko eikä syyllistä tarvitse etsiä. Vaikka leikkipaikkojen vastuutahot on määritelty, se ei poista huoltajien vastuuta lapsen käyttäytymisestä ja valvomisesta. (Junttila 2008a.)

2.1 Omistajan ja ylläpitäjän vastuu

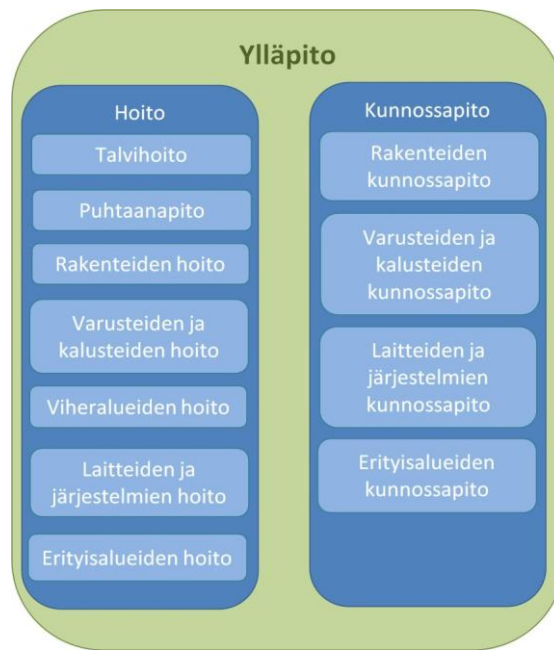
Vastuu leikkipaikoista kuuluu omistajalle ja leikkipaikan ylläpitäjälle. Tampereen kaupunki toimii palveluntarjoajana, jonka vastuulla on huolehtia yleisistä leikkipaikoista. Omistajan tulee huolehtia siitä, että leikkipaikalle hankittavat leikkivälineet ovat turvallisia. Jo leikkipaikan suunniteluvaiheessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että valitut leikkivälineet ja muut leikkipaikan rakenteet täyttävät niitä varten laadittujen turvallisuusstandardien vaatimukset. Uusia välineitä asennettaessa asentajan tulee huolehtia siitä, että välineet asennetaan valmistajan ohjeiden mukaisesti oikein. Omistajan vastuulla on järjestää leikkipaikoille ylläpitoa, jolla huolehditaan välineiden huollosta ja kunnosta sekä säännöllisistä tarkastuksista koko niiden käyttöajan ajan. Jos leikkiväline tai muu rakenne todetaan turvallisuusriskiksi, on omistajan estettävä pääsy välineeseen lapsilta ja muilta henkilöiltä ja ryhdyttävä toimenpiteisiin asian korjaamiseksi. Myös välineet, joiden asennus on kesken tai putoamisalustaa ei ole asennettu pitää estää käytöltä. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2011.)

Tampereella oli 1.1.2010 250 leikkipaikkaa, jotka sijaitsevat yleisillä viheralueilla (Kylmäkoski, tiedonanto 29.4.2011.) Leikkivälineiden lukumäärä on noin 1900 kpl ja määrään luetaan myös ulkokuntoiluvälineet. Kaupunki on jaettu yleisten katu- ja viheralueiden ylläpidon osalta kymmeneen eri urakka-alueeseen (kuva 1), joihin myös leikkipaikat sisältyvät. Osa ylläpidon urakka-alueista on ulkoistettu yksityisille urakoitsijoille ja loput alueista on kaupungin oman tuotannon ylläpidettävänä. Alueurakointi tarkoittaa yhdyskuntatekniikan ylläpitotöihin liittyvien tehtävien urakointia tietyllä alueella. Aikaisemmin kaupungin oma tuotantolaitos, Tampereen Infra, on hoitanut valtaosan kaupungin ylläpitotöistä. (Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen 2010, 15,20.) Urakka-alueiden ylläpitoon liittyvät toimenpiteet on määritelty Kuntaliiton julkaisussa Alueurakointi, Yleinen tehtäväluettelo 2003 (Kuntaliitto 2003).



KUVA 1 Tampereen kaupungin ylläpidon urakka-aluejako vuonna 2010. Urakka-alueista kolme on yksityisen urakoitsijan ylläpitämiä ja loput seitsemän ylläpitää kaupungin oma tuotanto. Lähde: Tampereen kaupunki 2010.

Tampereen kaupunki on tuotteistanut yleisten alueiden ylläpidon. Tuotteistuksen tavoitteena on luoda toimiva, turvallinen ja viihtyisä kaupunkiympäristö. Laaditulla ylläpidon tuoterakenteella määritellään tehtävät, jotka kuuluvat erityyppisten alueiden ylläpitoon. Tuotteistaminen helpottaa myös yhtenäisten ja vertailukelpoisten tarjouspyyntöjen, tarjousten ja urakkasopimusten laadintaa, kun urakka-alueita kilpailutetaan urakoitsijoille. Ylläpito on yläkäsite, joka jakautuu edelleen hoitoon ja kunnossapitoon (kuva 2). Leikkipaikat luetaan tuoterakenteessa erityisalueiksi ja niiden hoidolle on asetettu yleisiä toimivuusvaatimuksia turvallisuuden, käytettävyyden, viihtyvyyden ja työmenetelmien osalta.



KUVA 2 Ylläpidon tuoterakenne Tampereella vuonna 2011. Ylläpito on yläkäsite, joka jakautuu edelleen hoitoon ja kunnossapitoon. Lähde: Tampereen kaupunki.

2.2 Leikkivälinevalmistajan vastuu

Leikkivälinevalmistaja on vastuussa valmistamansa välineen turvallisuudesta. Välinevalmistajan tulee tietää leikkikenttävälineitä koskevat lukuisat turvallisuusvaatimukset ja olla tietoinen jos nämä vaatimukset muuttuvat. Valmistajan vastuuseen kuuluu myös välineiden asentajien ja kunnossapitajien ohjeistus siitä kuinka väline asennetaan ja huolletaan. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2011.) Leikkivälinevalmistajat antavat myös tuotteilleen takuun ja välittävät varaosia välineisiin. Takuuajat koskevat tuotteen rakenteellista lujuutta sekä materiaali- ja tuotantovirheitä. (Lappset 2011.)

2.3 Kuluttajalainsäädäntö ja leikkipaikkojen turvallisuus

Suomessa leikkipaikkojen turvallisuutta säätelee laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta, KuTuL (75/2004). Laissa on määrätty, että leikkipaikat tai siellä olevat välineet eivät saa aiheuttaa vaaraa käyttäjilleen. Laki ei sisällä tarkkoja teknisiä vaatimuksia, vaan se antaa kehykset leikkipaikkojen turvallisuuden arvioinnille ja on luonteeltaan yleistä turvallisuuslainsäädäntöä. (Junttila 2009, 14.) KuTu-lain soveltamisalaan luetaan myös kunnalliset ja yksityiset päiväkodit leikkipaikkoinen sekä sairaaloiden ja asunto-osakeyhtiöiden pihilla olevat leikkipaikat leikkivälineineen. Kaikilta leikkipaikoilta edellytetään palvelun tarjoajasta riippumatta yhtäläistä turvallisuustasoa. (Saarsalmi 2008.)

Asemakaava-alueella sijaitsevien puistojen ylläpitoa koskee myös laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978, muutos 547/2005). Lain mukaan alue on pidettävä käyttötarkoituksensa

vaatimassa kunnossa. Puistoalueilla tämä tarkoittaa lähinnä jalankulkuun tarkoitettua kulkuväylän kunnossa- ja puhtaanapitoa. (KUV/11443/58/2008.)

Nykyinen laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta on ollut voimassa vuodesta 2004 lähtien. Vuoden 2012 alussa voimaan astuu uusi kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011), jossa kuluttajaturvallisuusasioita on päivitetty, selkeytetty ja yksinkertaistettu. Lain yleiset lähtökohdat ja periaatteet pysyvät kuitenkin samoina. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011.)

KuTu-lain mukaan julkisyhteisöt, kuten kaupungit ja kunnat, ovat palvelun tarjoajia, joita koskee muun muassa huolellisuus-, ilmoitus- ja tiedonantovelvoite. Velvoitteet koskevat toiminnanharjoittajan yksityisille kuluttajille tarjoamia palveluita, tässä tapauksessa yleisiä leikkipaikkoja.

2.3.1 KuTuL 3 §: Huolellisuusvelvoite

Lain kolmannen momentin mukaan ”*palvelun tarjoajan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalveluksesta ei aiheudu vaaraa kuluttajan tai kuluttajaan rinnastettavan henkilön taikka palveluksen vaikutuspiiriin kuuluvan muun henkilön terveydelle tai omaisuudelle.*” (KuTuL 75/2004, §3.)

Huolellisuusvelvoitteen mukaan palvelun tarjoajalla tulee olla riittävä ammattitaito palvelun tuottamiseen ja palvelun tarjoajan tulee olla tietoinen palveluun liittyvistä riskeistä. (KuTuL 75/2004.) Yksi tapa osoittaa, että huolellisuusvelvoite on kunnan puolesta hoidettu, on leikkipaikkojen turvallisuusasiakirja, joka voi myös olla osa laajempaa laatujärjestelmää. (Junttila 2009, 14.) Uuden kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) tullessa voimaan 1.1.2012 on kaikkien lain voimaantulon jälkeen palvelun tarjoamisen aloittavien toiminnanharjoittajien velvollisuus laatia turvallisuusasiakirja. Vanhoilla palvelun tarjoajilla on lain voimaantulon jälkeen kuuden kuukauden siirtymäaika, jolloin turvallisuusasiakirjan tulee olla laadittuna 1.7.2012. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011.)

Turvallisuusasiakirjan tulee olla niin käytännöllinen, että siinä olevat asiat ovat helposti ymmärrettävissä, eikä se saa sisältää liian yleisluontoisia ohjeita. Asiakirjassa pitää kertoa konkreettisesti miten turvallisuudesta huolehditaan. Turvallisuusasiakirjasta pitää ilmetä vastuuhenkilöiden nimet yhteystietoineen. (Junttila 2009, 14.) Malli turvallisuusasiakirjan laatimiseen on saatavissa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) verkkosivuilta (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2011).

Tampereella leikkipaikkojen turvallisuusasiakirjana toimii Leikkipaikkojen omavalvontajärjestelmä, jonka laatimiseen ovat osallistuneet leikkipaikkojen ylläpidon tilaajaosapuoli sekä käytännön töistä vastaavat henkilöt. Omavalvontajärjestelmä on laadittu Tukesin turvallisuussuunnitelma-

ohjeiden sekä leikkipaikkoja koskevien standardien pohjalta. Omavalvontajärjestelmä sisältää leikkipaikkoja koskevat käytännöt ja tehtävät, ja sitä on määrä päivittää vuosittain päivityskokouksissa. (Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen 2010, 11.)

2.3.2 KuTuL 4 §: Ilmoitusvelvoite

Palvelun tarjoajalla on velvollisuus tehdä ilmoitus valvontaviranomaiselle, mikäli palvelusta aiheutuu onnettomuus, vaaratilanne tai terveyshaittaa kuluttajalle tai tämän omaisuudelle. Myös läheltä piti -tilanteet pitää ilmoittaa. Valvontaviranomaisia voivat olla Tukes (ks. luku 2.5 tai käsitteiden määrittely), aluehallintoviranomainen tai kunnan terveystarkastaja. Palvelun tarjoajan täytyy myös ilmoittaa mitä toimenpiteitä on tehty tai tullaan tekemään mahdollisen vaaran poistamiseksi. Riskien tunnistaminen jo ennen kuin onnettomuuksia tapahtuu, perustuu palvelun tarjoajan ammattitaitoon. (KuTuL 75/2004.) Uuden kuluttajaturvallisuuslain tullessa voimaan vuoden 2012 alussa, tulee palvelun tarjoajan tehdä aina etukäteen ilmoitus valvontaviranomaiselle uuden palvelun aloittamisesta.

2.3.3 KuTuL 5 §: Tiedonantovelvoite

Palvelun tarjoajan velvollisuus on antaa palvelun käyttäjille tarpeeksi tietoa, jotta he pystyvät käyttämään palvelua turvallisesti. Jokaisella leikkipaikalla tulisi Tukesin mukaan olla tunnistetaulu. Taulusta pitää ilmetä leikkipaikan tarkka sijainti osoitteineen sekä ylläpitäjän tarkat tiedot. Taulussa on hyvä olla myös yleinen hätänumero, jotta avun pyytäminen hätätilanteessa sujuu mahdollisimman helposti. Leikkipaikalla voi olla myös muunlaisia kylttejä. Joissakin leikkivälineissä voidaan pienellä kyltillä ilmoittaa, että välineessä ei saa leikkiä pyöräilykypärä päässä. (Junttila 2009, 15.) Kyltillä voidaan ilmoittaa myös, että puistoa ei hoideta talvella.

2.4 KuTu-laki ja talviolosuhteet

Talviolosuhteet aiheuttavat leikkipaikalla erilaisia riskejä kuin kesäolosuhteet. Olosuhteet saattavat muuttua talvella nopeasti ääripäästä toiseen. Vastasanut pehmeä lumi voi toimia putoamista vaimentavana alustana, mutta tiiviiksi pakkaantunut lumikerros voi olla yhtä kovaa kuin jää. Lumesta puhdistettu jäinen turva-alusta on erittäin liukas. Talviajan hoitoa suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon muun muassa sellaiset leikkivälineet, joiden turvallisuus perustuu alimman askeleen korkeuteen maanpintaan nähden. Tällaiset kiipeilytelineet on yleensä tarkoitettu vanhemmille ja motorisesti kehittyneemmille lapsille. Talvella lumi voi pakkaantua välineen alimman portaan alle niin, että se mahdollistaa liian pienen lapsen pääsyn välineeseen. Tämän seikan huomioiminen on melko haastavaa, jolloin huoltajan vastuu siitä, että lapsi ei pääse hänelle sopimattomaan välineeseen kasvaa. Pakkaantunut lumi voi myös muuttaa leikkivälineissä olevien aukkojen kokoa kielletyn kokoisiksi kiinnijuuttumisaukoiksi. (Kuluttajavirasto 2007.)

Tukes antaa palvelun tarjoajille ohjeita leikkipaikkojen ympärivuotisesta ylläpidosta. Koska Suomen erityisolosuhteet asettavat haasteita leikkipaikkojen talviajan hoidolle, on Tukes linjannut ohjeissaan, ettei leikkipaikoilta ja erityisesti turva-alustoilta voida edellyttää samankaltaista ylläpitoa kuin kesäaikaan. On hyväksyttävä se tosiasia, että maa on talvella jäässä. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2011.) Turva-alusta on iskua vaimentavaa materiaalia, kuten tiivistymätöntä turvahiekkaa tai synteettistä materiaalia. Sen tarkoitus on lieventää erityisesti pään alueelle putoamisen seurauksena syntyviä vammoja. Leikkivälineellä pitää aina olla turva-alusta, jos siitä on mahdollista pudota yli 60 cm:n korkeudelta. (Junttila 2009, 24-26.)

KuTu-lain 3 §:n mukaan leikkipaikan omistaja ja ylläpitäjä on vastuussa leikkipaikan ja siellä olevien välineiden turvallisuudesta myös talvella. Leikkipaikkojen turvallisuus perustuu pääsääntöisesti riskinarviointiin. Kunnat arvioivat näitä riskejä itsenäisesti palveluntarjoajina. Tukesin mukaan palveluntarjoajat voivat siis päätyä erilaisiin ratkaisuihin ja toimintatapoihin vaarojen ennaltaehkäisyksi. Kunnilla onkin hyvin erilaiset tavat ja käytännöt hoitaa leikkipaikkoja talvisin, vaikka laki kuluttajapalvelusten turvallisuudesta on kaikille sama.

Palvelun tarjoajalla on huolellisuusvelvoite (ks. luku 2.3.1) siitä, että leikkipaikat ovat säännöllisen huollon ja tarkastusten johdosta aina turvallisia käyttää. Velvoite tulee muistaa myös talvella, jos leikkipaikat ovat käytössä. Mikäli palvelun tarjoaja ei talvella järjestä säännöllistä hoitoa leikkipaikoille, katsotaan huolellisuusvelvoite täytetyksi, jos leikkipaikka välineineen poistetaan käytöstä talven ajaksi. Tällöin käyttäjille ilmoitetaan kyltillä, että alueella ei ole talvihoitoa. Käytännössä käytöstä poisto on mahdotonta, sillä esimerkiksi leikkipaikan aitaaminen ja portin lukitseminen ei estä käyttäjiä menemästä leikkipaikalle. (Kuluttajaviraston tiedote 3/2007.) Jos leikkipaikat eivät ole talvella käytettävissä, etsivät lapset toisen paikan leikeilleen, jolloin vahinko voi sattua olla paljon vakavampi kuin mitä leikkipaikalla mahdollisesti sattuisi (Junttila 2008b).

”Ei talvihoitoa” -kyltin katsotaan täyttävän KuTu-lain huolellisuusvelvoitteen. Kyltin viesti ilmoittaa käyttäjille, että leikkipaikkaa ei ole tarkoitus käyttää talviaikaan. Toisaalta ”Ei talvihoitoa” -kylttiä kuvaavampi on kyltti, jossa käyttäjiä kehoitetaan huomioimaan muuttuneet olosuhteet ja että turva-alustat eivät talvella ole iskua vaimentavia. Lapsia valvovien aikuisten tulee ottaa huomioon leikkipaikan muuttuneet olosuhteet talvella, sillä vaikka leikkipaikan omistaja vastaa alueesta ja sen välineistä, ei se silti poista aikuisen vastuuta lapsen turvallisuudesta ja valvonnasta. Kylteillä pyritään lisäämään käyttäjien huolellisuutta, mutta mikään kyltti ei silti poista omistajan ja ylläpitäjän vastuuta leikkialueen ja sen välineiden sekä rakenteiden turvallisuudesta. (Junttila 2009.)

Talviajan riskinarvioinnin oleellinen osa on onnettomuuskirjanpito. Jos onnettomuuskirjanpidosta huomataan, että esimerkiksi keinut aiheuttavat talvisin enemmän onnettomuuksia tai vaaratilanteita kuin kesällä, on palveluntarjoajan hyvä pohtia keinujen poistamista talviajaksi. Tukesin mukaan keinujen pitäminen paikallaan tai pois ottaminen voivat molemmat

olla perusteltuja toimintatapoja olosuhteiden mukaan tehdyn riskinarviointin perusteella. Kunnissa leikkipaikkojen talviajan riskinarviointia tehdään vielä melko vähän. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2011.) Esimerkiksi Tampereella ei ole vuoteen 2011 mennessä erikseen arvioitu talviajan riskejä (Kylmäkoski, tiedonanto 29.4.2011).

2.5 Leikkipaikkojen turvallisuuden viranomaisvalvonta

Tuoteturvallisuuden valvonta siirtyi Kuluttajavirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle 1.1.2010 lähtien (Kuluttajavirasto 2009). Tukes on Suomessa ylin tuoteturvallisuutta valvova viranomaisvalvonta. Se kouluttaa ja ohjaa kuntien terveystarkastajia, jotka valvovat tuoteturvallisuutta kuntatasolla. Kuntien terveystarkastajilla on paikallista kohdetuntemusta, joka helpottaa leikkipaikkojen valvontaa. Tukesin toimintakenttä on laajempi ja se osallistuu kansainvälisellä tasolla turvallisuustyöryhmiin, joita esimerkiksi eurooppalaiset standardisointityöryhmät ovat. Tukesin laajaa toimivaltaa tarvitaan, jos leikkivälineessä havaitaan turvallisuuspuute, joka voisi todennäköisesti esiintyä muidenkin kuntien alueella sijaitsevilla leikkipaikoilla. Myös aluehallintoviranomaiset voivat valvoa leikkipaikkojen turvallisuutta ja raportoida siitä Tukeisiin. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2011.)

Kuluttajaturvallisuusvalvonnan tietokannan mukaan Suomessa on vuonna 2010 ollut noin 10 000 julkista leikkipaikkaa. Valvottavien kohteita on paljon, joten valvonta tapahtuu viranomaisten toimesta pistokokeina. Valvontaviranomaisten resurssit eivät riitä tarkastamaan kohteita yksityiskohdaisesti väline välineeltä, vaan huomio kiinnitetään alueen kokonaisturvallisuuteen, kuten palvelun tarjoajan laatimisiin turvallisuussuunnitelmiin sekä ylläpidon järjestämiseen ja suunnitelmallisuuteen. Kuluttajaturvallisuuden valvontaohjelmaluonnoksen mukaan vuosina 2011–2014 yhtä leikkipaikkaa käydään viranomaisen toimesta tarkastamassa 0,5 kertaa vuodessa. Se tarkoittaa, että vuoden aikana joka toinen leikkipaikka tarkastetaan. Arvioitu aika yhden valvontakäynnin kestolle matkoineen ja paperitöineen on neljä tuntia.

Kuntien terveystarkastajat eivät aina ole leikkipaikkojen asiantuntijoita, vaan heidän toimenkuvaansa voi kuulua muitakin tuoteturvallisuuden toimialoja. Terveystarkastajat valvovat muun muassa leluja, kosmetiikkaa, ohjelmapalveluita ja kuluttajakäyttöön tarkoitettuja koneita. Kaiken kaikkiaan valvottavia osa-alueita on lukuisia. (Evira, Tukes & Valvira 2010.) Terveystarkastajat ovat vain harvoin suorittaneet Viherympäristöliiton järjestämän Ulkoleikkipaikkojen turvatarkastaja -kurssin, joka kuntien omien organisaatioiden tarkastajilla on pätevyysvaatimuksena työn suorittamiseen. Suuremmissa kunnissa on mahdollista, että terveystarkastajat jakavat valvottavat osa-alueet, ja näin ollen muutama terveystarkastaja voi erikoistua leikkipaikkojen valvontaan.

Viherympäristöliitto (VYL) on jo yli viidentoista vuoden ajan ollut mukana kehittämässä leikkipaikkojen turvallisuutta Suomessa. VYL:n järjestämät leikkipaikkojen turvallisuuskoulutukset perustuvat muun muassa

Tukesin antamiin ohjeisiin ja koulutuksissa neuvotaan leikkipaikkojen omistajia sekä ylläpitäjiä noudattamaan näitä ohjeistuksia. VYL:n koulutuspäällikkö Marko Eskolaisen mukaan Tukesin ohjeistus leikkipaikkojen talvihoidon suhteen on väljää. Tukesin ohjeiden pitäisi olla tarkempia ja yhtenäisempiä, sillä tällä hetkellä eri tahot tulkitsevat niitä eri tavalla. Tukes korostaa turvallistamistoimissa järjestelmällisen ja kirjatun riskinarvioinnin merkitystä, joka on Suomen leikkiturvallisuusammattilaisille vielä jokseenkin outo toimintamalli. (Eskolainen, tiedonanto 17.1.2011.)

Viranomaisvalvonnan avulla pyritään lisäämään leikkipaikkojen ylläpitäjien vastuunkantoa, joka heille palveluntarjoajina kuuluu. Leikkipaikat ovat yleensä melko samanlaisia, joten jos ylläpitäjän yhdessä leikkipaikassa huomataan jokin turvallisuuspuute, jota ei ole omavalvonnassa huomattu, kannattaa sama puute tarkastaa ja mahdollisesti korjata myös muilla saman ylläpitäjän leikkipaikoilla. (Evira, Tukes & Valvira 2010.)

2.5.1 Turvallisuuden valvonta talvella

Mikäli leikkipaikkaa käytetään ja palvelun tarjoaja järjestää leikkipaikalle talvihoitoa, pitäisi myös viranomaisvalvontaa suorittaa. Taulukosta 1 nähdään, suorittavatko eri kuntien terveystarkastajat talvena 2010–2011 leikkipaikkojen turvallisuuden valvontaa.

TAULUKKO 1 Kuntien terveystarkastajien toimintapa leikkipaikkojen talviajan valvonnan suhteen talvena 2010–2011. Taulukon tiedot on koostettu kuntien terveystarkastajille soitettujen puheluiden perusteella.

Kunta	Suoritetaan viranomaisvalvontaa talvella	Ei suoriteta viranomaisvalvontaa talvella
Helsinki		X
Espoo		X
Tampere		X
Turku	X	
Oulu		X
Jyväskylä		X
Lahti		X
Kuopio		X
Kouvola		X
Pori		X
Lappeenranta		X
Hämeenlinna		X
Rovaniemi		X

Taulukon 1 mukaan ainoastaan Turussa terveystarkastajat valvovat leikkipaikkojen turvallisuutta talvella. Turussa terveystarkastajat ovat talvena 2010–2011 käyneet ensimmäistä kertaa tarkastamassa leikkipaikkoja tal-

vella. Tarkastuksissa ei niinkään kiinnitetty huomiota talviolosuhteisiin, vaan leikkipaikoilla huomattiin samoja puutteita kuin kesällä, muun muassa leikkipaikalle sopimatonta kasvillisuutta ja aitojen kiipeiltävyyttä sisäpuolelta. (Ylhäinen, tiedonanto 24.1.2011.) Helsingissä terveystarkastajat ovat yhteydessä ylläpitotahojen kanssa, ja suositus on, että esimerkiksi keinut otetaan pois talviajaksi. Toiveena on, että leikkipaikoilla tehtäisiin muitakin toimenpiteitä. Helsingissä ylläpitotöitä toteuttaa kolme eri organisaatiota. Vaikka leikkipaikkojen turvallisuudesta käydään keskustelua terveystarkastajien ja ylläpitäjien kanssa, eivät resurssit kuitenkaan riitä talviajan tarkastuksiin, sillä terveystarkastajia on liian vähän. Tarkastamassa käydään vain, jos tulee ilmoituksia tapaturmista. (Wahlman, tiedonanto 17.1.2011.)

Leikkipaikkojen ylläpito talvella on erilaisten olosuhteiden vuoksi haastavaa, ja viranomaiset antavakin helpotusta talviajan ylläpitovaatimukseen. Erityisesti putoamisalustojen kohdalla todetaan, että maa on jäässä, eikä sitä ole mahdollista pitää sulana. (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto 2011.) Terveystarkastajat ajattelevat, että jos kunta ei hoida leikkipaikkoja talvella, niin silloin ne eivät myöskään tarvitse valvontaa. Talviolosuhteiden vaikeus on tiedostettu, ja ajattelutapana on, että turvallisuuteen ei voida parantavasti talvella vaikuttaa, joten asian annetaan olla kevääseen saakka. Seurauksena on, että leikkipaikkoja käytetään siinä kunnossa kuin ne ovat, eikä laki kuluttajaturvallisuudesta toteudu. Luvussa 3.4.1 todetaan kuntien suorittamat talvihoidon toimenpiteet talvena 2010–2011.

3 LEIKKIPAikkojen YLLÄPITOON VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Leikkipaikkojen ylläpito perustuu säännölliseen huoltoon ja tarkastuksiin sekä tehtyjen toimenpiteiden dokumentointiin. Leikkipaikkojen ja niissä olevien välineiden ja rakenteiden turvallisuuden ylläpidosta annetaan ohjeita standardeissa SFS-EN 1176-1177.

3.1 Turvallisuusstandardit

Leikkikenttävälineiden turvallisuutta on kehitetty standardien avulla vuodesta 1999 lähtien. Vuonna 1999 kehitetyt ensimmäiset leikkipaikkastandardit päivitettiin vuonna 2008, ja kaikki vuoden 2009 kesäkuun jälkeen rakennetut uudet leikkipaikat noudattavat uusia turvastandardeja. (Eskolainen 2009, 41.)

Maailmassa on lukuisia eri standardisointilaitoksia. Lähes joka valtiolla on omat kansalliset standardointielimensä. Suomessa standardisoinnin keskusjärjestö on Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. Kunkin maan käytössä olevat standardit tunnistaa koodin edessä olevasta etuliitteestä, joka Suomessa on SFS. (Junttila 2009, 17)

Suomi kuuluu yhdessä 30 muun Euroopan maan kanssa eurooppalaiseen standardisoimisjärjestöön CEN (European Committee for Standardization). Eurooppalainen standardisoimisjärjestö tuottaa standardeja, joissa etuliitteenä on EN. (CEN, European Committee for Standardization 2009.) Lyhenne EN ilmaisee, että standardi on tehty CEN:n valvonnassa, ja SFS kertoo, että teksti on Suomessa virallisesti otettu käyttöön. Suomenkieliset standardit on koottu Suomen standardisoimisliiton julkaisuun SFS-Käsikirja 143, Leikkikenttävälineet 2009.

Yleisiä leikkipaikkoja koskevat standardit SFS-EN 1176 sekä SFS-EN 1177. Standardi 1176 sisältää yhdeksän osaa, joissa annetaan ohjeita leikkikenttävälineiden ja turva-alustojen yleisiin turvallisuusvaatimuksiin ja testausmenetelmiin. Standardissa määritellään myös eri leikkivälinetyypeille lisäturvallisuusvaatimuksia. Standardi 1177 koskee iskua vaimentavia alustoja.

Standardit määrittelevät noin 500 ohjeella leikkipaikkojen rakenteita, ylläpitoa ja leikkivälineiden valmistamista. Rakenteita ovat esimerkiksi aidat, portit, katokset, leikkimökit ja penkereet. Standardit ovat luonteeltaan ohjeita ja suosituksia. SFS-käsikirjan 143 standardin 1176 osan 1 johdannossa painotetaan: ” *tämän standardin ensisijainen tarkoitus on estää loukkaantumiset, jotka johtavat vammautumiseen tai kuolemaan, ja toissijainen tarkoitus on vähentää vakavia seuraamuksia, jotka aiheutuvat sattunnaisista väärinarvioinneista...* ”. (Suomen standardisoimisliitto SFS 2009, 5,11.)

Leikkipaikan omistajan velvollisuus on huolehtia, että leikkipaikat välineineen ja rakenteineen ovat standardien mukaisia, jotta onnettomuusti-

lanteessa omistaja välttyy syytöksiltä turvallisuuden laiminlyönnistä. Pelkääntään leikkipaikan ja leikkivälineiden standardinmukaisuus ei takaa kokonaisturvallisuutta, vaan suuri merkitys on myös ylläpidolla ja säännöllisellä tarkkailulla ja huollolla. (Junttila & Mannonen 2008.)

Leikkivälinestandardien merkitys on erilainen leikkivälinevalmistajille ja leikkipaikkaa ylläpitävälle taholle. Leikkivälinevalmistajan on välinettä suunniteltaessa ja valmistettaessa otettava huomioon sillä hetkellä voimassa olevat standardit ja senhetkinen riskituntemus. Palvelun tarjoajan näkökulmasta leikkipaikalla olevat vanhat leikkivälineet, jotka eivät ole standardin mukaisia, tuovat lisähaastetta turvallisuuden arvioinnille. Standardien uudistuminen ei tarkoita, että vanhat välineet olisi automaattisesti muutettava uusia standardeja vastaaviin välineisiin. Vanhoja leikkivälineitä arvioidaan tapauskohtaisesti. Jos turvallisuusriski katsotaan liian suureksi, on palvelun tarjoajan päätettävä korjaustoimenpiteistä ja niiden kiireellisyydestä. (KUV/11443/58/2008.)

Standardit on laadittu yhteistyönä CEN:n jäsenmaiden kesken, eikä niissä oteta kantaa talven aiheuttamiin ylläpidollisiin haasteisiin leikkipaikoilla. SFS-käsikirjassa 143 mainitaan yhdellä lauseella: ”*materiaalien valinnassa tulisi ottaa huomioon alueelle tyypilliset odotettavissa olevat äärimmäiset ilmasto-olosuhteet*”. (Suomen standardisoimisliitto SFS 2009, 13.) Suomessa termisen talven aika on pitkä. Esimerkiksi Turussa terminen talvi on ollut vertailukaudella 1971–2000 neljän kuukauden pituinen ja Sodankylässä kuuden kuukauden pituinen. (Ilmatieteenlaitos 2011.)

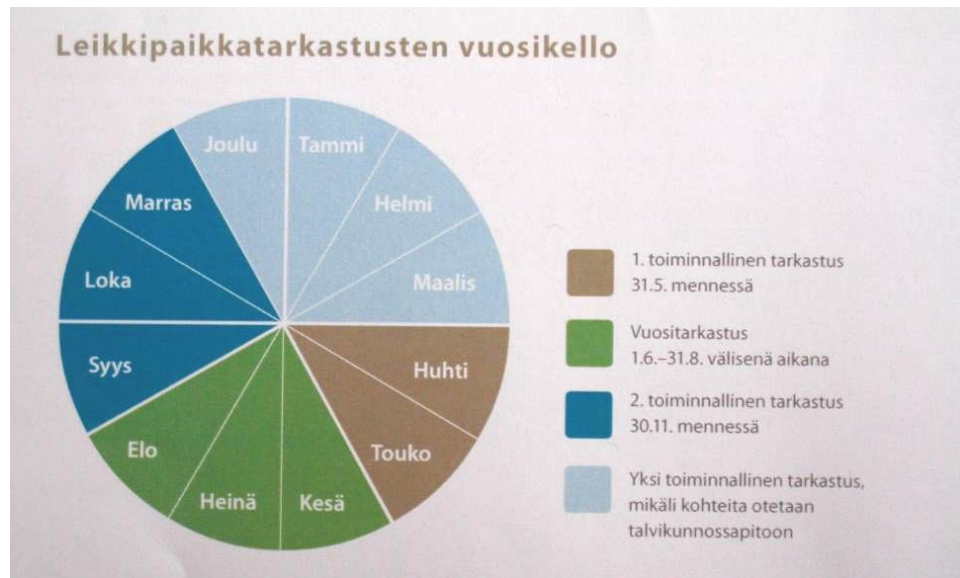
3.2 Asennus, huolto ja tarkastukset

Asennusta ja ylläpitoa varten leikkivälineiden mukana on toimitettava asennus- ja huolto-ohjeet. (Suomen standardisoimisliitto SFS 2009, 41.) Kokemus ja ammattitaito ovat hyödyksi leikkivälineitä asennettaessa. Leikkiväline pitää usein koota useista osista ja oikeanlainen perustus on välineen turvallisuuden kannalta tärkeää. Vain harvat leikkivälineet voidaan laskea suoraan valmiille pinnalle.

Kaikki rakennelmat tarvitsevat huoltoa, myös leikkivälineet. Huoltotarve todetaan yleensä tarkastusten yhteydessä. Käytännöllisintä olisi, jos tarkastuksen suorittaja tekisi samalla myös tarvittavat huoltotyöt korjaustarpeen laajuudesta riippuen. Yleisiä ja usein toistuvia huoltotoimenpiteitä ovat mm. roskien ja ylimääräisten ainesten poisto, turvahiekan tasoittaminen, ruuvien ja kiinnittimien kiristys, laakereiden voitelu ja pintojen huolto, joka tekee alueesta viihtyisämmän. Välineiden ulkonäön ja pintojen kestävyys kannalta maalaaminen on aliarvostettu huoltotoimenpide. Ehjä maalipinta vähentää puuosien tikkuuntumista ja pidentää välineen käyttöikä.

Leikkipaikkojen tarkastukset jaetaan kolmeen eri tason tarkastuksiin: vuositarkastuksiin, toiminnallisiin tarkastuksiin ja rutiininomaisiin silmämääräisiin tarkastuksiin. Ennen kuin uusi leikkipaikka avataan, sille tehdään käyttöönottotarkastus. Nämä tarkastukset ovat ylläpitäjän omatoimisia

tarkastuksia huoltotoimenpiteiden pohjaksi, eivät siis samanlaista tarkastustoimintaa kuin mitä viranomaisvalvojat suorittavat. (Junttila 2009, 110-113.) Tarkastukset suorittaa Viherympäristöliiton pätevoittämät leikkipaikkatarkastajat. Silmämääräiset tarkastukset voivat suorittaa ylläpitöiden tekijät. Tampereella eri tarkastusten ajankohdat on määritelty Leikkipaikkatarkastusten vuosikelloon (kuva 3). (Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen 2010, 20,23-24.)



KUVA 3 Tampereella leikkipaikkojen tarkastukset toteutetaan vuosikellon (2010) mukaisesti. Tarkastukset painottuvat kesäaikaan, mutta vuosikellossa on varaus myös mahdollisille talviajan toiminnallisille tarkastuksille, jos leikkipaikkoja otetaan talvihoitoon.

3.2.1 Käyttöönottotarkastus

Ennen leikkipaikan ja siellä olevien välineiden ja rakenteiden käyttöönottoa niille pitää tehdä käyttöönottotarkastus, jossa todetaan, että välineet on asennettu oikein ja leikkipaikka on turvallinen otettavaksi käyttöön. Käyttöönottotarkastuksessa huomiota kiinnitetään muun muassa kiinnijuuttamisaukkoihin, turva-alueiden oikeaan kokoon ja laatuun, leikkivälineiden perustustapaan ja sijaintiin toisiinsa nähden, kulkuväyliin ja opastekylttien riittävyteen. Käyttöönottotarkastuksen suorittaa henkilö, joka ei ole osallistunut välineen asennukseen. Hän ei myöskään itse joudu korjaamaan todettuja puutteita tai ole se, joka joutuu korjaustyöt maksamaan. Tarkastuksessa käytetään apuvälineinä leikkipaikkojen tarkastussondeja, joilla voidaan todentaa että vaaditut mitat täyttyvät.

3.2.2 Vuositarkastus

Vähintään 12 kuukauden välein tehtävä vuositarkastus ja sen perusteella tehtävät huoltotoimenpiteet ovat tärkein leikkipaikkojen ylläpitotoimenpide. (Junttila 2009, 113.) Vuositarkastuksessa tutkitaan välineen, pintojen ja perustusten turvallisuustasoa ja arvioidaan välineen rakenteiden kestä-

vyyttä vuodeksi eteenpäin. Vuositarkastus tehdään ylläpitoorganisaatioiden laatimien tarkastusohjelman mukaan. Mikäli vuositarkastus tehdään keväällä tai alkukesällä, voidaan ajoissa havaita talven ja muut sään aiheuttamat vahingot, kuten lahoaminen tai korroosio. Perustusten tarkastamista varten maata on usein kaivettava rakenteiden ympäriltä, jotta voidaan todeta ovatko rakenteet tarpeeksi tukevia. Vuositarkastuksen yhteydessä kiinnitetään huomiota myös toiminnallisen ja silmämääräisen tarkastusten kohteisiin. (Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen 2010, 24.)

3.2.3 Toiminnallinen tarkastus

Toiminnallisen tarkastus on 1-3 kuukauden välein tai valmistajan antamien ohjeiden mukaan tehtävä yksityiskohtainen tarkastus, jonka tarkoituksena on löytää välineistä mahdolliset käytön aiheuttamat kulumat. (Suomen standardisoimisliitto SFS 2009, 42.) Käyttö kuluttaa erityisesti liikkuvia rakenteita, joskin ne on suunniteltu kestämaan kovaa kulutusta. Liikkuvan rakenteen jumiutuminen voi aiheuttaa osan nopeaakin kulumista. Liikkuvien välineiden, kuten keinujen ja karusellien alla irtonainen turva-alustamateriaali painuu helposti kuopalle. Toiminnallisen tarkastuksen yhteydessä huolehditaan, että turva-alustat ovat tasaisia ja niiden pinta ylittää vaaditulle korkeudelle. (Junttila 2009, 113-115.) Kulumien lisäksi toiminnallisessa tarkastuksessa kiinnitetään tyyppillisesti huomiota tilaan välineen ja maan välissä, perustusten näkyviin osiin, alustamateriaalin kuntoon, teräviin reunoihin ja rakenteiden eheyteen.

Monessa kunnassa toiminnallisia tarkastuksia ei tehdä talviaikaan, koska leikkipaikoilla ei ole talvihoitoa. Tampereella toiminnalliset tarkastukset tehdään kaksi kertaa vuodessa ja talvihoidon puutteen vuoksi niitä ei tehdä lainkaan aikavälillä joulukuusta maaliskuuhun. Leikkipaikkojen talvihoidon aloittaminen tarkoittaisi, että myös talvella tulisi suorittaa ainakin yksi toiminnallinen tarkastus sekä viikoittaiset silmämääräiset tarkastukset. (Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen 2010, 23-24.)

3.2.4 Silmämääräinen tarkastus

Silmämääräisen tarkastuksen tarkoitus on havaita selvät vaaratekijät tai puutteet leikkivälineissä, jotka ovat syntyneet normaalikäytön, ilkeiden tai sääolosuhteiden seurauksena. Silmämääräinen tarkastus tehdään vuosittain ja toiminnallisen tarkastuksen lisäksi viikoittain normaalin puhtaanapidon yhteydessä. Paljon käytetyillä leikkipaikoilla silmämääräinen tarkastus voi olla tarpeellinen päivittäin. Tarkastuksella on suuri merkitys leikkialueen yleisilmeeseen ja viihtyvyyteen. (Junttila 2009, 115.)

3.3 Raportointi

Kaikki leikkipaikalle tehdyt tarkastukset tulee kirjata ylös, jotta voidaan jälkikäteen osoittaa, että tarkastukset on suoritettu asianmukaisesti. Palvelun tarjoajilla voi olla tähän dokumentointiin omat tapansa. Silmämääräi-

set tarkastukset kuitataan usein rasti ruutuun -tyyppisesti taulukkoon, kun taas käyttöönotto-, toiminnalliset ja vuositarkastukset kirjataan tarkastuslomakkeisiin, joihin on mahdollista merkitä ylös tarkempia huomioita. (Junttila 2009, 126.)

Tampereella ylläpito-organisaation työkaluna on vuodesta 2009 ollut Novapoint-pohjainen Iris-omaisuusrekisteri. Järjestelmän avulla hallitaan viheralueiden ylläpidon seurantaa ja raportointia. Iristä käytetään myös muiden yleisten alueiden hallinnointiin. Iriksen viheralueita koskevan osion ylläpidosta vastaa tekninen suunnittelija, mutta tietoja voivat päivittää myös leikkipaikkojen tarkastuksiin osallistuvat henkilöt. Tulevaisuudessa päivitysoikeudet ovat mahdollisesti tulossa myös yksityisille urakoitsijoille, sillä kaupungin oma ylläpidon tuotanto on vähenemässä. (Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen 2010, 27.)

3.4 Talven vaikutukset leikkipaikkojen ylläpitoon

Leikkipaikkojen talvihoito on Suomen ilmasto-oloissa haastavaa. Turva-standardit ovat voimassa ympäri vuoden, mutta niitä on leikkivälineiden ja muiden rakenteiden osalta lähes mahdotonta toteuttaa talvella. Ongelmia talvella aiheuttavat muun muassa pakkaneen, lumi ja jää, jotka saavat aikaan sen, että jäinen maa on kova, välineissä voi olla paljon lunta, pinnat voivat olla liukkaita ja metalliosiin voi tarttua kielestään kiinni. (Ollila 2007.)

Leikkipaikkojen talvihoitoa toteuttaessa pitää tyytyä siihen, että joihinkin asioihin ei voida turvallisuutta parantavasti vaikuttaa. Ylläpito-organisaatioiden tulisi muistaa, että jotain on kuitenkin mahdollista tehdä. Leikkivälineet voidaan puhdistaa lumesta, jos kertyvän lumen katsotaan aiheuttavan oleellisia vaaratilanteita. Erityisesti tasot ja portaat voivat olla vaarallisia, jos lumi pakkaantuu niiden nurkkiin. Tällöin taso tai porras myös muuttuu reunaa kohden viettäväksi ja putoamisvaara kasvaa (kuva 4). Hankaluutena portaiden ja tasojen puhdistamisessa on, että niitä on useissa välineissä, joten lukumäärällisesti puhdistettavia paikkoja on paljon. Se vaatii paljon työvoimaa ja jään hakkaaminen kuluttaa välinettä. Pakkaantunut lumi voi myös muuttaa välineen mittasuhteita niin, että osa välineen aukoista voi muuttua ratkaisevasti vaarallisiksi. Välineessä oleva aukko voi pakkaantuneen lumen johdosta muuttua pään kiinnijuuttumisaukoksi, mikä luokitellaan vakavaksi riskiksi leikkipaikalla. Välineitä, joissa on helposti mittasuhteitaan muuttavia aukkoja on melko vähän, joten näistä lumen luonti olisi järkevää.



KUVA 4 Portaisiin ja tasoihin pakkaantunut lumi ja jää tekevät leikkivälineistä vaarallisen liukkaan. Kuva: Pilvi Pouttu, 25.2.2011 Härmälän päiväkot, Tampere.

Leikkipaikalla liikkumista voidaan helpottaa auroamalla kulkuväylät. Auroaus edellyttää myös hiekoitusta. Leikkivälineiden turva-alustoja ei hiekoiteta. Jos turva-alustamateriaali on irtonaista turvahiekkaa, sekoittuu hiekoitussora siihen maan sulaessa ja turvahiekan iskuavaimentavat ominaisuudet huononevat. Mikäli turva-alustana on käytetty kumialustaa, kulluttaa hiekoitushiekan poisharjaaminen sen pintaa. Turvahiekan käyttämistä hiekoittamiseen voisi harkita, mutta se on hinnaltaan kalliimpaa. (Eskolainen, tiedonanto 17.1.2011.) Talvihoidon toimenpiteiden lisäksi leikkipaikan keinit voidaan poistaa (Junttila 2009, 130). Kuvasta 5 nähdään, että putoamisalusta keinojen alla on erittäin epätasainen ja paikoitellen jäässä.



KUVA 5 Maa keinujen alla on erittäin epätasainen ja saattaisi aiheuttaa vaaratilanteen, jos keinuistuimet olisivat paikoillaan. Keinuistuimen ja maanpinnan etäisyys muuttuu helposti kielletyn kokoiseksi lumen pakkaantuessa maahan. Kuva: Pilvi Pouttu, 25.2.2011 Härmälän päiväkot, Tampere.

3.4.1 Leikkipaikkojen talvihoito eri puolilla Suomea

Käytännöt leikkipaikkojen talviajan hoidon suhteen vaihtelevat eri puolilla Suomea. Kuvassa 6 on eritelty 15 Suomen suurintaa kuntaa 31.12.2010 sen mukaan, hoidettiinko kunnissa leikkipaikkoja talvella 2010–2011.

On talvihoitoa	Ei ollenkaan talvihoitoa tai tehdään yksittäisiä toimenpiteitä
<ul style="list-style-type: none">•Helsinki•Jyväskylä•Joensuu•Hämeenlinna•Rovaniemi	<ul style="list-style-type: none">•Espoo•Tampere•Vantaa•Turku•Oulu•Lahti•Kuopio•Kouvola•Pori•Lappeenranta

KUVA 6 Vain viidessä kunnassa 15:sta on järjestetty talvihoitoa leikkipaikoille talvena 2010–2011. Kuvan tiedot perustuvat kuntien ylläpito-organisaatioihin tehtyihin puhelinsoittoihin.

Taulukosta 2 nähdään, mitä toimenpiteitä kuvassa 6 mainituissa kunnissa tehdään.

TAULUKKO 2 Selvitys Suomen 15 suurimman kunnan toimenpiteistä leikkipaikkojen talvihoitoon suhteen talvena 2010-2011. Tiedot perustuvat kuntien ylläpitoorganisaatioihin tehtyihin puhelinsoittoihin.

Kunta	Toimenpiteet
Helsinki	puhdistetaan käyntiportit lumesta poistetaan lumet ja jääpuikot katoksista keinujen poistosta ei yhtenäistä tapaa toiminnalliset tarkastukset talvellakin joka toinen kuukausi puistotädit hoitavat käyttämiään puistoja
Espoo	puhdistetaan käyntiportit lumesta puistotädit hoitavat käyttämiään puistoja
Tampere	poistetaan keinuistuimet talveksi aurataan ja hiekoitetaan puistoon johtava pääväylä
Vantaa	muutamalla keskeisellä leikkipaikalla: aurataan kulkuväyliä poistetaan lumet katoksista poistetaan lunta välineistä poistetaan suurin osa keinuistuimista talveksi
Turku	puistotätkohteissa: toimitetaan puistoihin hiekoitushiekkalaatikot puhdistetaan käyntiportit lumesta aurataan kulkuväylä porttiin asti
Oulu	muutamalla keskeisellä leikkipaikalla: aurataan ja hiekoitetaan puistoon johtava pääväylä
Jyväskylä	toimintapuistoissa säännöllisesti: aurataan kulkuväylät poistetaan lunta välineistä kasataan puhdasta lunta lapsille leikkitarkoitukseen
Lahti	aurataan kulkuväylä tarvittaessa poistetaan lumet katoksista ja välineistä tarvittaessa
Kuopio	standardinmukaiset tarkastukset myös talvella
Kouvola	suoritetaan silmämääräisiä tarkastuksia

Pori	yhdessä keskeisessä puistossa: aurataan ja hiekoitetaan kulkuväylä poistetaan lunta välineistä
Joensuu	joka asuinalueella yhdessä puistossa: aurataan ja hiekoitetaan kulkuväylä poistetaan lunta välineistä tarkastus noin kuukauden välein
Lappeenranta	poistetaan keinuistuimet talveksi aurataan kulkuväylä yhdelle leikkipaikalle, jota käyttää myös päiväkotiki
Hämeenlinna	aurataan ja hiekoitetaan kulkuväylä poistetaan lunta välineistä tarkastukset suoritetaan hoitotöiden yhteydessä
Rovaniemi	hoidetaan 17 leikkipaikkaa 87:stä: aurataan ja hiekoitetaan kulkuväylä poistetaan lunta välineistä tarkastus noin kuukauden välein

Käytäntö Tampereella talveen 2011 mennessä on, että leikkipaikkoja ei hoideta talvella. Ainoana toimenpiteenä keinut poistetaan talven ajaksi ja leikkipaikalle johtava pääväylä aurataan ja hiekoitetaan. Jättämällä leikkipaikat talvella hoitamatta, kaupunki haluaa antaa käyttäjille selvän viestin, että leikkipaikkojen käyttö ei ole talvella toivottavaa. Mikäli talvihoitoa tehtäisiin vain osittain, esimerkiksi portit puhdistettaisiin lumesta, mutta leikkivälineitä ei, olisi se harhaanjohtava kutsu hoitamattomalle leikkipaikalle. Koska leikkipaikkojen katsotaan Tampereella olevan poissa käytöstä talvikaudella, ei leikkipaikkojen toiminnallisia tarkastuksia suoriteta tänä aikana. Tampereen kaupungilla kuitenkin harkitaan voidaanko lähivuosina ottaa yksi tai useampi leikkipaikka hoidettavaksi talvella. (kuva 7 ja 8). (Kylmäkoski, tiedonanto 29.4.2011.)



KUVA 7 Tampereen keskustassa sijaitseva Pikku Kakkosen puisto on suosittu puisto, jota ainakin jalanjälkien perusteella käytetään ahkerasti. Kuva: Pilvi Pouttu, 3.3.2011.



KUVA 8 Tampereen Sorsapuiston leikkipaikalla leikkivälineiden lisäksi penkit ovat hautuneet lumeen ja aidan korkeus ei täytä sille asetettuja vaatimuksia. Kuva: Pilvi Pouttu 25.2.2011.

Syy leikkipaikkojen talvihoidon puuttumiseen on tavallisesti resurssien puute. Välineiden, aitojen ja porttien puhdistaminen lumesta pitää tehdä käsityönä, joka on kallista ja aikaa vievää. Leikkipaikkoja ei myöskään juuri koskaan ole suunniteltu niin, että niihin mahtuisi isoja lumikasoja, tai että alueella pääsisi koneellisesti auraamaan. Toisaalta leikkipaikkojen

talvihoito voidaan mieltää hyvällä tavalla työllistäväksi, kuten Rovaniemellä. Rovaniemen 87:stä leikkipaikasta 17 kuuluu talvihoidon piiriin. Kaupunginpuutarhuri Mirja Vääräniemen mukaan talvihoito on työvoiman kohdistamista ja näin saadaan vakituisille työntekijöille tehtävää talveksiin. (Vääräniemi, tiedonanto 24.2.2011.)

Talvihoidon piiriin otettavat leikkipaikat tulisi valita oikein perustein. Kaikkia kunnan leikkipaikkoja ei ole mitään syytä ottaa talvihoitoon, vaan parempi vaihtoehto on valita muutama keskeisin ja suosituin leikkipaikka, ja lisäksi sellainen, joka olisi tarpeeksi laaja koneellisille lumitöille. (Eskolainen, tiedonanto 17.1.2011.)

3.4.2 Puistotätitoiminta

Muutamissa kaupungeissa, kuten Helsingissä, Espoossa ja Turussa on asukaspuistoja, joissa on niin sanottua puistotätitoimintaa (Herrala, Keko & Myyry, tiedonannot 17, 18 ja 24.1.2011). Puistotäti tai -setä on sosiaaliviranomaisen hyväksymä yksityinen ammatinharjoittaja. Puistotädit toimivat yleisissä leikkipuistoissa, joihin vanhemmat voivat tuoda lapsensa hoitoon sovittuina kellonaikoina. Leikkipuistoissa puistotädit huolehtivat lasten ulkoilusta ja leikkittämisestä pientä maksua vastaan. Esimerkiksi Helsingissä puistotädit tekevät jonkin verran talvihoidon toimenpiteitä käyttämässään puistoissa. He muun muassa auraavat lunta ja ilmoittavat tarvittaessa ylläpito-organisaatioon havaitsemistaan ongelmista. (Keko, tiedonanto 18.1.2011.)

3.5 Talven vaikutus ylläpidon kustannuksiin

Mikäli Tampereella toteutettaisiin leikkipaikkojen talvihoitoa, olisivat toimenpiteet sisällytettynä alueurakoihin. Suuntaa leikkipaikkojen talvihoidon kustannuksille saadaan tarkastelemalla tie- ja katualueiden talvihoidon kustannuksia.

Tie- ja katualueiden talvihoito on yksi alueurakoinnin osa-alueista. Tampereella teiden talvihoidon laatua, talviolosuhteiden vaikeutta ja hoidosta aiheutuvia kustannuksia on seurattu vuodesta 2001 lähtien. Seuranta perustuu tarkkaan säätilojen havainnointiin. Talvihoidon havainnointiajankauso on 1.10.- 30.4. Mitattuja säätiotoja käytetään hyväksi määrittäessä kuluneen talven sääolosuhteiden vaikutusta hoitotyön vaikeuteen. Talvihoidon seurannassa määritellään kuluneelle talvelle vaikeusaste, joka on yhteydessä kustannusten määrään. Talven vaikeusasteen määrittämiseksi sääolosuhteiden ja hoitotyön vaikeudet pisteytetään. Pisteytyksessä sääolosuhteiden arvosanaa painotetaan 65 % ja hoitotyön arvosanaa 35 %. Talven vaikeusasteeseen nostavasti vaikuttavat lumen kokonaismäärä, lumisadepäivien määrän kasvu, vesisadepäivät sekä useasti tapahtuvat nol-la-asteen ylitykset ja alitukset. Tie- ja katualueilla talvihoidon kustannukset koostuvat suurimmassa osin lumen aurauksesta, kuormaamisesta ja kuormien kuljettamisesta sekä liukkauden torjunnasta. Lumen kokonais-

määrä ja lumisadepäivien määrä vaikuttavat lumen aurauksen vaikeuteen. Liukkauden torjunnan vaikeuteen vaikuttaa vesisadepäivät ja nolla-asteen ylitykset ja alitukset. Vesisadepäiviä aletaan laskea vasta kun pysyvä lumi on maassa. Syksyn vesisadepäiviä ei siis oteta huomioon. Talvi 2010–2011 sai vaikeusarvosanakseen 2,39, joka on asteikolla 1–5 melko keskinertainen. Silti kustannukset nousivat huomattavasti verrattuna keskiarvoon. Kustannusten nousuun vaikutti lumen suuri määrä ja näin ollen lumen aurauksen korkea vaikeusaste. Liukkauden torjunnan kannalta talvi ei ollut haastava.

Leikkipaikkojen talvihoidon kustannukset muodostuvat lumen aurauksen, lumen kuormaamisen ja poiskuljettamisen sekä liukkauden torjunnan lisäksi myös käsin tehtävästä työstä. Talvena 2010–2011 lumisadepäiviä oli 48, joista neljä luokiteltiin pyrypäiviksi. Lumipyryksi luokitellaan lumisade, josta kertyy lunta maahan yli kahdeksan senttimetriä. Aurauksen kannalta 48 lumisadepäivää tarkoitti 48 lähtöä aurauksalustolla. (Häkkinen & Rissanen 2011.) Alueurakoinnin yleisen tehtäväluettelon 2003 mukaan puistokäytävät kuuluvat kunnossapitoluokkaan B. Väylän kunnan alaraja on, että kuivaa irtolunta on keskimäärin viisi senttimetriä. Auras tulee siis suorittaa välittömästi laatustandardin alituttua kunnossapitoluokan A jälkeen. Luokan A kevyenliikenteenväylillä kuivaa irtolunta saa olla keskimäärin kolme senttimetriä. (Kuntaliitto 2003.)

Talvihoitotoimenpiteet perustuvat talvella pääosin silmämääräiseen tarkasteluun. Toimenpiteet tehdään sillä periaatteella, että olosuhteet eivät saisi tehdä välineestä vaarallista. Talvihoidon aikataulua on vaikeahko suunnitella tarkasti, sillä säävaihtelut eivät katso kelloa tai päivämäärää. (Junttila 2009, 115.) Mikäli leikkipaikat kuuluisivat talvihoidon piiriin, lisääntyisi urakka-alueiden aurattava pinta-ala. Myös henkilötyötunteja tarvittaisiin, sillä lumen poisto leikkivälineistä tapahtuisi käsityönä. Taulukossa 3 on alueurakoinnin hintoja kolmelta eri urakka-alueelta Tampereelta.

TAULUKKO 3 Alueurakoinnin hintoja kolmelta eri urakka-alueelta Tampereella vuonna 2011. Talvihoitotoimenpiteet sisältää aurauksen, sohjonpoiston, polanteenpoiston, liukkaudentorjunnan ja liukkaudentorjuntamateriaalin poiston II-luokan kevyenliikenteenväylällä. Lähde: Kylmäkoski, tiedonanto 10.10.2011.

	URAKKA-ALUE		
	Kalkku	Tasanne	Peltolammi
Henkilötyötunti	40 €/h	40 €/h	
Kevyt kuorma-auto	45 €/h	50 €/h	
Traktorikaivuri	50 €/h	60 €/h	
Pyöräkuormaaja		57 €/h	
Lumikuormat	5 €/m ³ itd	200 €/kpl	10 €/m ³ itd
Talvihoitotoimenpiteet	0,42 €/m ²	0,457 €/m ²	0,6084 €/m ²

4 TALVIHOIDETTAVAN LEIKKIPAIKAN SUUNNITTELU

Julkisiin puistoihin ja viheralueisiin kohdistuu suuria odotuksia. Puistojen tulee olla siistejä ja hoidettuja, jotta niissä viihdytään. Uusia puistoja rakennetaan, mutta ylläpitokustannuksista pyritään säästämään. Kun kohteen ylläpidon vaatimukset ja kustannukset otetaan huomioon jo suunnitteluvaiheessa, saadaan aikaan viihtyisä ja helppohoitoinen puisto. Parhaimmillaan leikkipaikka on harmoninen osa ympäristöään ja tarpeeksi monipuolinen tarjotakseen virikkeitä monenikäisille lapsille ja heidän vanhemmilleen. Leikkipaikan tulisikin olla sellainen, jossa eri ikäryhmät viihtyvät. Epäviihtyisät paikat ovat alttiita ilkeille, joka puolestaan lisää ylläpidon kustannuksia. (Toukola 2007, 50.)

4.1 Välineiden ja toimintojen sijoittelu

Leikkipaikan koko ja muoto vaikuttavat leikkivälineiden ja toimintojen sijoitteluun. Maastonmuodot vaikuttavat siihen, mihin välineitä voidaan pystyttää ja lisäksi välineiden turva-alueet vaativat paljon tilaa. Leikkipaikkojen suunnittelussa talviajan helppohoitaisuutta voidaan lisätä välineiden oikealla sijoittelulla ja riittävällä valaistuksella. (Rakennustieto Oy 2009, 8.) Leikkivälineiden lähiympäristö puhdistetaan lumesta pääosin käsityönä. Välineet tulisi sijoittaa mahdollisimman kompaktisti, jotta lapioimis- ja hiekoituspinta-alat pysyvät kohtuullisina. Välineiden valinnassa olisi hyvä ottaa huomioon, että niissä ei olisi tasoja jotka keräävät lunta. Tämä pienentää huomattavasti välinevalikoimaa. Tasolle pakkaantuneen lumen ja jään myötä syntyy helposti kielletyn kokoisia päänjuuttumisaikkoja ja leikkivälineen kaiteet jäävät liian mataliksi.

Lähimmäksi kulkuväylää sijoitetaan leikkivälineet, joita pystytään käyttämään talvellakin, esimerkiksi liukumäet ja kiipeilytelineet. Liukumäen sijoittelussa pitää huomioida, että liukumatka pitenee talvella, joten se vaatii eteensä paljon vapaata tilaa. Hiekkalaatikon käyttö talvella on vähäistä, mutta kesäistä hiekanvaihtoa varten sen sijainti tulisi kuitenkin olla niin, että hiekka pystytään ylläpitokalustolla vaihtamaan. Keinut voidaan sijoittaa kauemmas kulkuväylästä, sillä liikettä tuottavana välineenä ne voivat aiheuttaa vaaraa ohikulkijoille. Jos keinuistuimet poistetaan talveksi, ne eivät myöskään vaadi hoitoa. (Nuutila, sähköpostiviestit 21.4 ja 17.5.2011.)

4.1.1 Leikkivälineiden soveltuvuus talvikäyttöön

Leikkivälinevalmistajat valmistavat tuotteitaan ensisijaisesti globaaleille markkinoille. Standardikirjan mukaan leikkikenttävälineiden tulee kestä äärimmäisiä ilmasto-olosuhteita. Tämä asettaa haasteen leikkivälineiden valmistajille, kun samaa tuotetta myydään sekä Suomeen että Thaimaahan.

Leikkivälineitä valmistettaessa talvenkestävyys otetaan huomioon materiaalivalinnoissa. Välineiden teräspinnat voidaan käsitellä pulveroimalla. Pulverimaalaus tarkoittaa jauhemaalausta polyesterijauheella ja se on käsiteltynä hyvä suoja ruostetta vastaan. Metalliosat voidaan myös sinkitä. Sinkityt osat on helpompi kierrättää kuin vastaavat pulverimaalattut osat. Välineiden puuosat voidaan valmistaa liimapuusta, joka ei halkeile pakkaudessa. (Johansson & Nyssönen, tiedonannot 9.2.2011.) Liimapuu on ominaisuuksiltaan monipuolista ja kestävä. Se koostuu höylätyistä lamelleista, jotka on liimattu toisiinsa syiden suuntaisesti. (Metsäliitto-osuuskunta 2009.) Rakenteissa, kuten paneeleissa ja lattioissa voidaan käyttää materiaalina suurtiheysmuovilevyä tai korkeapainelaminaattia, jotka eivät juurikaan vaadi huoltoa ja kestävät hyvin käyttöä ja ilkivaltaa. Leikkivälineiden osissa, kuten lattioissa käytetään myös kierrätyspolyyeteeniä jonka päällä on kumipäällyste. Kierrätysmuovi on helppohoitoista ja kestää hyvin ylläpitotoimenpiteitä. Valmiit materiaalit vastustavat hyvin hometta ja pieneliöitä, joten tuotteista tulee pitkäikäisiä ja kestäviä myös talviolosuhteisiin. (Johansson & Nyssönen, tiedonannot 9.2.2011.)

Talvella välineet ja rakenteet joutuvat lumen vuoksi suuremman kuormituksen kohteeksi kuin kesällä. Siksi esimerkiksi kattojen kuorman kestävyys tulee huomioida äärimmäiseen lumikuormaan asti (kuva 9). Leikkivälineissä vältetään sellaisia aukkokokoja, jotka lumen pakkaantumisen vuoksi helposti muuttuisivat vaarallisen kokoisiksi. Esimerkiksi pienehkö kulkuaukko voi lumen pakkaantuessa aukkoon muuttua vaaralliseksi pään kiinnijuuttumisaukoksi. (Junttila, sähköpostiviesti 1.3.2011.) Lumen pakkaantumisen vuoksi välineiden aukkojen kokoa ei kuitenkaan voida määrättömästi suurentaa, sillä kesällä sama aukko voi olla liian suuri. Leikkivälineen rakenteet pitää mitoittaa ympärivuotista käyttöä ajatellen. (Tuoriniemi, tiedonanto 22.8.2011.) Lumentuloa välineeseen huomioidaan myös siten, että leikkivälineiden seinän ja lattian välissä on rako ja että portaat ovat takareunastaan avoimet. (Junttila, sähköpostiviesti 1.3.2011.)



KUVA 9 Leikkivälineen katoksiin on jo alkutalvesta 2011 kerääntynyt paksut lumikerrokset. Kuva: Pilvi Pouttu 4.2.2011.

Kolmiulotteiset kiipeilyverkot (kuva 10) ovat välineitä, jotka on helppo saavuttaa joka suunnasta. Rakenteensa puolesta ne sopivat hyvin talvikäyttöön, koska niissä ei ole lunta kerääviä tasoja. Ne ovat ”läpinäkyviä” leikkivälineitä, mikä helpottaa lapsen valvomista. Kiipeilyverkkoja on saatavilla monen erikokoisia ja muotoisia ja ne on suhteellisen helppo sijoittaa erilaisiin maisemiin, koska läpinäkyvyytensä vuoksi isokaan kiipeilyverkko ei ole liian massiivinen elementti. Kiipeilyverkon köysistä lapsen on helppo saada ote talvirukkasillakin. (Nyyssönen, tiedonanto 9.2.2011.) Toisaalta kiipeilyverkon putoamiskorkeus vaatii välineelle turva-alustan, mutta talvella alustan toimivuutta ei voida varmistaa. (Tuoriniemi, tiedonanto 22.8.2011.)



KUVA 10 Kolmiulotteinen kiipeilyverkko ei kerää lunta ja on läpinäkyvyytensä ansiosta helposti sovitettavissa erilaisiin maisemiin. Kuvan kiipeilyverkko on Tampereella Sorsapuistossa. Kuva: Pilvi Pouttu 25.2.2011.

Myös leikkipaikkojen muun kaluston, kuten roska-astioiden, penkkien ja pöytien pitää soveltua talvikäyttöön. Talvihoidettavan leikkipaikan roska-astioiden tulee olla tyhjennettävissä, eli lukkomekanismi ja saranat eivät saa jäätyä kiinni kovilla pakkasilla. Tyhjentämistä varten roska-astian oikea sijoituskorkeus on tärkeä. Astian tyhjennys vaikeutuu, jos tyhjennysluukku jää lumen alle. Myös roska-astioiden materiaalin tulee olla talvenkestävä. (Nuutila, sähköpostiviestit 21.4. ja 17.5.2011.) Yleisissä puistoissa paljon käytetyssä roska-astiamallissa säänkestävyys on otettu huomioon pyöreällä muotoilulla ja kaksinkertaisella pinnoitteella. (Lassila & Tikanoja 2008.)

4.2 Talvihoitotoimenpiteiden huomioiminen suunnittelussa

Viheralueiden kesä- ja talviajan hoito poikkeavat toisistaan. Koneellista aurausta varten talvihoidossa olevalla leikkialueella pitää olla tarpeeksi tilaa huoltoajoneuvon liikkeille ja porttien on oltava tarpeeksi suuret. Mikäli auraslumia ei kuljeteta lumenkaatopaikalle, pitää alueella olla tarpeeksi tilaa lumikasoille. Ekologisempaa on jättää lumikasat puistoon kuin kuljettaa ne pois kuorma-autoilla. (Lindroth 2000, 22). Kaikkien leikkipaikkojen väyliä ei ole tarkoituksenmukaista aurata. Aurattavat väylät keskitetään laajempiin ja keskeisillä paikoilla sijaitseviin puistoihin, joissa käyttäjämäärät ovat suurempia.

Tampereella aidatuilla leikkipaikoilla käytetään portteja, joissa ajo- ja käyntiporttiyhdistelmän ulkomitta on 444 cm. Porttiyhdistelmästä ajopor-

tin ulkomitta on 339 cm ja kulkuportin 113 cm. Aidatulla alueella aurattava väylä tulisi suunnitella niin, että se voidaan aurata ajamalla huoltoajoneuvolla alueen halki, jolloin aidattu alue vaatii kaksi porttia. Toinen vaihtoehto on alueen ympäri kulkeva väylä, jolloin huoltoajoneuvon ei tarvitse päästä kääntymään, vaan poistuminen tapahtuu auraslenkin päättyessä sisääntuloporttiin.

Mikäli leikkialuetta ei ole aidattu ja aurattavaa kulkuväylää käytetään muuhunkin läpikulkuun, olisi väylä hyvä sijoittaa alueen reunalle. Väylän puhtaanapitoa helpottaa se, että leikkivälineiden turva-alueet vaativat itse välineen sijoittamisen niin, että sen turva-alue ei leikkaa kulkuväylää tai muita rakenteita. Turva-alueet luodaan lumesta käsin, sillä synteettiset alustat eivät kestä koneellista aurausta. Leikkialueen kasvillisuusalueet sijoitetaan tarpeeksi etäälle muista toiminnoista niin, että ne eivät jää auraslumen alle tai häiritse talvihoitotoimenpiteitä.

Leikkialueelle johtavan kulkuväylän pitää olla helposti aurattavissa, sillä hälytysajoneuvojen esteetön pääsy mahdollisimman lähelle leikkipaikkaa on varmistettava ympäri vuoden. Kun kulkuväyliä aurataan, myös hiekoitus on tarpeellista. Leikkialueen sisällä vältetään hiekoitushiekan sekoitumista turva-alueisiin. Aurattavien kulkuväylien tulee olla suunniteltu niin vahvoiksi, että ne kestävät huoltoajoneuvojen painoa eivätkä roudi talvella. Roudankestävyys varmistetaan tarvittavilla massanvaihdolla ja rakennekerroksilla. (Nuutila, sähköpostiviestit 21.4. ja 17.5.2011.)

Pelkät lumikasat ovat lapsille virikkeellisiä paikkoja ja auraslumista voidaan kasata lapsille leikkimiseen tarkoitettuja kasoja ja liukumäkiä. (Lindroth 2000, 22). Leikkiin tarkoitettun lumen tulee kuitenkin olla puhdasta (Nuutila, sähköpostiviestit 21.4. ja 17.5.2011). Lumikasan jättäminen leikkipaikalle vaatii paljon tilaa, sillä kasaa ei voi tehdä aidan tai muiden varusteiden läheisyyteen. Jos lumet kasataan liikenteeltä suojaavan aidan viereen, voi siitä runsaslumisena talvena aidan peittyessä lumeen muodostua vaarallinen ja väärään suuntaan johtava liukumäki. (Junttila 2009, 21) Keväällä lumikasoista syntyvät sulamisvedet ovat ongelmallisia. Lumikasat tammautuvat tiiviiksi, jolloin lumien sulaminen keväällä hidastuu. Tampereella on vain vähän salaojitettuja leikkipaikkoja, joten sulamisvedet aiheuttavat lätäköitymistä. Lätäköit jättyvät ja sulavat säätilan vaihdella, jolloin ongelmaksi muodostuvat vuorotellen liukkaus ja maaston vettäminen. (Kylmäkoski, tiedonanto 21.9.2011.)

4.3 Valaistus

Leikkipaikoilla tarvitaan valaistusta leikkitoimintoja ja ylläpitotöitä varten. Valaistus on tärkeää myös ilkvallan ehkäisyssä. Leikkipaikoille valitaan valaisimia, jotka eivät häikäise, ja joiden väriero-ominaisuus on hyvä. Suositus valaistuksen voimakkuudeksi leikkipaikoilla on 5 luksia. (Rakennustieto Oy 2009, 6.) Tampereella linjaus leikkipaikkojen valaistuksesta on, että keskusta-alueen puistoissa valaistus noudattaa K1 -luokkaa, jolloin valaistusvoimakkuus on keskimäärin 15 luksia ja vähintään 5 luksia. Keskusta-alueen ulkopuolisilla leikkipaikoilla valaistusluokka on K3, eli valaistusvoimakkuus on keskimäärin 7,5 luksia ja vähintään 1,5 luksia. (Nuuttila, sähköpostiviesti 17.5.2011.) Valaistuksen K-luokat on tarkoitettu jalankulkijoille ja pyöräilijöille. Liikennealueille on olemassa omat valaistusluokkansa. (Tiehallinto 2006.)

Leikkipaikoilla yleisesti käytetty valaisintyyppi on 3–5 metrin korkuinen pylväsvalaisin tai matalampi pollarivalaisin. Valaisimien sijoittelussa tulee huomioida, että ne eivät ole huoltoajoneuvojen tiellä tai hankaloita ylläpitotoimenpiteitä. Valaisinylväisiin törmääminen vahingossa pyritään minimoimaan huolellisen sijoittelun avulla. (Rakennustieto Oy 2009, 6.) Sijoittelussa huomioidaan, että koko leikkialueella on hyvä yleisvalo. Tarkempaa valaistusta tarvitsevat tarkkuutta vaativat leikkivälineet sekä porttialueet ja infotaulut. (Nuuttila, sähköpostiviesti 17.5.2011.)

4.4 Maastonmuotojen hyödyntäminen

Jos leikkipaikka on maastonmuodoiltaan monipuolinen ja vaihteleva, se lisää leikkimahdollisuuksia myös talvella. Lumiset kumpareet toimivat liukumäkinä. Maastonmuotoihin voidaan vaikuttaa jo suunnitteluvaiheessa sijoittamalla esimerkiksi ylijäämämaat käytettäväksi maakumpareiden rakentamiseen. (Lindroth 2000, 22.) Leikkivälinettä, joka vaatii turva-alueen, ei voida sijoittaa kovin epätasaiseen maastoon, sillä turva-alueen tulisi olla vaakasuorassa (Rakennustieto Oy 2009, 8). Useimmat leikkivälineet on suunniteltu asennettavaksi tasamaalle, poikkeuksena rinteeseen asennettava rinneliukumäki. (Tuoriniemi, tiedonanto 22.8.2011.)

Ylijäämälumista saadaan materiaalia jäämäkiin ja lumiveistoksiin. Tampereella lumikasoja on hyödynnetty jäämäkien teossa ja niitä oli talvikaudella 2010–2011 noin 60 kpl. (Kylmäkoski, tiedonanto 29.4.2011.) Lumiveistosten tekoon vaadittavia resursseja ei kunnilta löydy, mutta niiden tekoa voitaisiin tuottaa erilaisissa talvisissa perhetapahtumissa. (Nuuttila, sähköpostiviesti 17.5.2011.)

4.5 Aitakorkeus

Runsaslumisena talvena leikkipaikkojen aidat käyvät mataliksi. Se on ongelma erityisesti päiväkotien pihossa, joissa valvottavia lapsia on pihalla samaan aikaan useita. Ohjeita päiväkotipihojen turvallisuuteen annetaan Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa 71/2008, Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Suositus päiväkotipihojen aidan vapaaksi korkeudeksi on 120 cm. (Saarsalmi 2008.) Suosituskorkeuden pitäisi täyttyä myös talvelta mitattuna pakkaantuneen lumen pinnasta ja maavaran ollessa alle 10 cm. Runsaslumisena talvena 120 cm korkeutta on vaikea noudattaa, ellei lunta luoda aitojen vierustoilta pois. (Rakennustieto Oy 2009, 10.)

Tampereella yleisillä leikkipaikoilla aitakorkeutena käytetään 120 cm korkeista aita. Korkeamman aidan rakentaminen lisää kustannuksia rakennusvaiheessa. Korkea aita tekee leikkipaikasta umpinaisen ja voi lisätä ilkiä, kun näkyvyys leikkipaikalle estyy. Aita voi olla myös maisemassa liian hallitseva ja massiivinen elementti. Tampereella leikkipaikkojen aitaamista pyritään välttämään, mikäli turvallisuus sen sallii. Päätös aitaamisesta tai aitaamatta jättämisestä perustuu riskinarviointiin. (Kylmäkoski, tiedonanto 29.4.2011.)

4.6 Yhteenveto suunnitteluohjeista

Taulukkoon 4 on koottu luvun 4 suunnitteluohjeita muistilistaksi talvihoitettavan leikkipaikan suunnittelua varten.

TAULUKKO 4 Talvihoidettavan leikkipaikan suunnitteluohjeet yhteenvedotaulukossa.

Välineet ja toiminnot	<ul style="list-style-type: none">•Välineiden sijoittelu tiiviisti vähemmän lumenluontipinta-alaa•Välinevalikoimaan myös lunta keräämättömiä välineitä, kuten 3-ulotteinen kiipeilyverkko•Maastonmuotoja voidaan hyödyntää esim. rinneliukumäellä•Puhdasta lunta leikkikasoiksi lapsille
Sijoitetaan lähelle kulkuväylää	<ul style="list-style-type: none">•Välineet, joiden käyttö mahdollista myös talvela: liukumäet, huom. talvella pitenevä liukumatka kiipeilytelineet hiekkalaatikko penkit ja pöydät roska-astiat, asennuskorkeus, tyhjentämisen oltava mahdollista
Sijoitetaan etäämmälle kulkuväylästä	<ul style="list-style-type: none">•Liikettä tuottavat välineet: keinut, eivät vaadi hoitoa jos istuimet poistetaan•Kasvillisuusalueet
Valaistus	<ul style="list-style-type: none">•Tärkeä leikkitoimintoja ja ylläpitotöitä varten•Ehkäisee ilkivaltaa•Valaisimien sijoittelu: koko leikkialueella hyvä yleisvalo porttialueita ja infotaulua voidaan kohdevalaista valaisinpylväät eivät saa olla hoitotoimenpiteiden tiellä
Talvihoitotoimenpiteiden huomioiminen	<ul style="list-style-type: none">•Tilaa huoltoajoneuvon liikkeille•Tarpeeksi suuret ajoportit, jos leikkipaikka on aidattu•Tilaa auraslumikasoille, jos lunta ei kuljeteta pois•Aurattavan kulkuväylän sijoittaminen: kulku alueen lävitse tai lenkki alueen ympäri → helpottaa auraamista•Aurattavan kulkuväylän roudankestävyys otettava huomioon tarvittavilla rakennekerroksilla ja massanvaihoilla

5 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Työtä varten kuultiin leikkipaikkojen käyttäjien mielipiteitä ja kokemuksia leikkipaikkojen talviolosuhteista. Kokemuksia kysyttiin tamperelaisilta leikkipaikkojen käyttäjiltä sekä kolmelta lastentarhanopettajalta, jotka ulkoilevat päivittäin lasten kanssa päiväkotien leikkipaikoilla. Tutkimusmenetelmiksi valittiin internet-kysely kuntalaisille, sekä haastattelukysely lastentarhanopettajille.

5.1 Kysely kuntalaisille Valma – foorumissa

Tampereen kaupungin Valma valmistelufoorumiin laadittiin kyselylomake tamperelaisille yleisten leikkipaikkojen käyttäjille (liite 1). Foorumi on verkko-osoitteessa <http://valma.tampere.fi/selaus>.

Internet-kyselyn tavoitteena oli saada selville leikkipuistojen käyttäjien kokemuksia leikkipaikkojen talviolosuhteista. Kysely oli vastattavissa Valmassa 27.1.- 13.2.2011. Kyselyssä oli mahdollista vastata vain osaan kysymyksistä ja siinä ei kysytty vastaajien taustatietoja. Kysymyslomakkeessa oli sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Vastaukset tallentuivat sähköisiksi vastauslomakkeiksi. Ennen kyselyn julkaisemista Valmassa lomakkeen kysymyksiä testattiin kysymällä niitä henkilökohtaisesti lasten vanhemmilta kahdessa Tampereen keskusta-alueen leikkipuistossa – Sorsapuistossa ja Pikku Kakkosen puistossa. Kohteet ovat paljon käytettyjä ja suosittuja leikkipaikkoja, joissa on lähes aina käyttäjiä.

Internet-kyselystä tiedotettiin lehdistötiedotteella. Kyselyn viimeisinä voimassaolopäivinä siitä tiedotettiin myös paikallisen radiokanavan lähettyksessä ja verkkosivuilla. Kyselyn päätyttyä Valmaan laadittiin yhteenvedo kyselyn tuloksista.

5.2 Kysely lastentarhanopettajille

Lastentarhanopettajien haastattelu suoritettiin kolmessa tamperelaisessa päiväkodissa. Päiväkodit olivat Lepolan päiväkotikoti, Härmälän päiväkotikoti ja Kukkapellon päiväkotikoti. Haastattelua varten tuli hakea Tampereen kaupungin konsernihallinnolta tutkimuslupa, johon hankittiin haastateltavien suostumus etukäteen.

Kuntalaisille suunnattu kyselylomake muotoiltiin päiväkotien hoitohenkilökunnalle sopivaksi, ja kysely suoritettiin sopimalla tapaaminen hoitajien kanssa ja kysymällä heiltä kyselylomakkeen (liite 2) kysymykset. Vastaukset kirjattiin ylös samalla kun kysymyksiä kysyttiin.

6 TULOKSET JA TULOSTEN TARKASTELO

Leikkipaikkojen käyttäjille suunnatun internet-kyselyn tulokset on koottu ympyrädiagrammeiksi, joista nähdään, mitä mieltä kyselyyn vastanneet ovat, ja mitä he talvihoidon suhteen toivovat leikkipaikoilta.

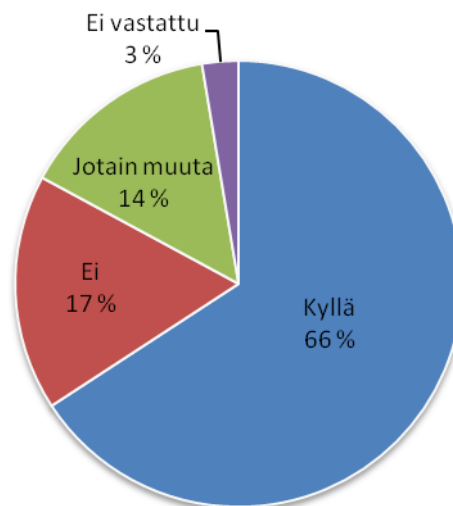
Lastentarhanopettajien kyselyhaastattelun tulokset on koottu kirjalliseksi yhteenvedoksi annetuista vastauksista.

6.1 Kysely kuntalaisille

Internet-kysely oli auki 17 päivää ja kyselyn päätyttyä vastauksia oli tullut 76 kpl. Suurin osa vastaajista oli vastannut kaikkiin lomakkeen kysymyksiin. Vastauksista pystyi päättelemään, että valtaosa vastaajista oli aikuisia, mutta joukossa oli muutama vastaus, joissa vastaaja ilmoitti itse olevansa lapsi tai nuori. Vastaajan ikää kyselyssä ei kysytty.

Internet-kyselyyn pääsi pieni painovirhe; lomakkeen kysymysnumerot hyppäävät numeron 7 ohitse. Tuloksissa ei käsitellä kysymystä numero 7, koska sitä ei ole olemassa.

6.1.1 Kysymys 1: Käytetäänkö leikkipaikkoja säännöllisesti ympäri vuoden?



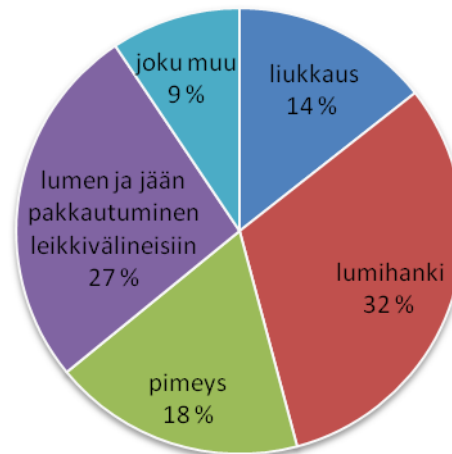
KUVA 11 Suuri osa vastaajista käyttää leikkipaikkoja myös talvella.

Kuvasta 11 nähdään, että vastaajista suuri osa käyttää leikkipaikkoja säännöllisesti ympäri vuoden. Ympyrädiagrammin ”jotain muuta” -kohdassa tärkeimmäksi nousi vastaajien mielipide siitä, että he käyttäisivät kyllä leikkipaikkoja myös talvella, jos niihin pääsy olisi helpompaa. Nyt vastaajat kokivat, että erityisesti vaunujen tai rattaiden kanssa moniin puistoihin on mahdotonta päästä tien tukkivien lumivallien takia. Muutamain

sivat myös, että leikkipaikkoja käytettäisiin talvellakin jos niitä hoidettaisiin enemmän.

Kyselyyn vastanneiden mukaan leikkipaikkojen sulkeminen talviajaksi, mikäli talvihoitoa ei ole, ei tulisi kysymykseen.

6.1.2 Kysymys 2: Mikä vaikeuttaa leikkipaikkojen talvikäyttöä eniten?



KUVA 12 Eniten leikkipaikalla talvella haittaavat lumihanki, lumen ja jään pakkautuminen leikkivälineisiin ja pimeys.

Kysymyslomakkeessa kehoitettiin vastaamaan kolmeen tärkeimpään kohtaan. Kuvan 12 mukaan hankalimmaksi vastaajat kokivat lumen määrän. Toiseksi hankalinta oli lumen ja jään pakkaantuminen leikkivälineisiin ja kolmanneksi eniten haittasi leikkipaikkojen riittämätön valaistus. Talvi 2010–2011 oli runsasluminen, mikä saattoi osaltaan vaikuttaa vastausten jakautumiseen. Valaistus koettiin riittämättömäksi kauempana keskustasta sijaitsevilla syrjäisemmällä leikkipaikoilla. Keskusta-alueen leikkipaikkojen valaistukseen oltiin useissa vastauksissa tyytyväisiä. Mainintoja tuli myös siitä, että usein leikkipaikoilla on kyllä riittävästi valaisinpylväitä, mutta harmittavan usein niistä on osa lampuista pimeänä. Vastauksissa toistui myös sama asia kuin kysymyksessä 1, eli lumivallien vuoksi rattaiden ja vaunujen kanssa pääsy leikkipaikalle on haastavaa tai jopa mahdotonta.

Vastaajat eivät pitäneet liukkautta suurena ongelmana. Tosin talvena 2010–2011 sää pysyi pakkasen puolella ja lunta satoi koko talven ajan niin usein, että liukkaita ja hiekoitusta vaativia kelejä ei ollut kuin vasta keväällä.

Valmiiksi annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta kohtaan ”joku muu” tuli myös huomion arvoisia vastauksia (taulukko 5).

TAULUKKO 5 Asioita, jotka vastaajien mielestä annettujen vaihtoehtojen lisäksi vaikeuttavat leikkipaikkojen käyttöä talvella.

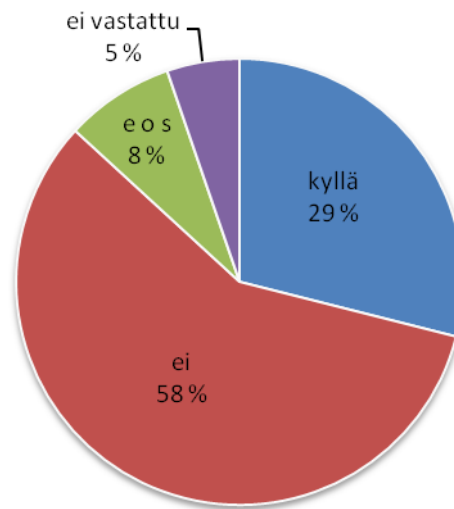
Selitykset kohtaan ”joku muu”	kpl
mikään ei vaikeuta	2
vaunujen kanssa ei pääse	6
keinujen puuttuminen	3
portit lumessa tai eivät toimi	3
koirankakka	1
huonot/vanhat välineet	1
liika hiekoitus	1
yhteensä	17 (9 %)

Porttien toimivuus mainittiin useasti myös kyselyn muissa kohdissa. Porttien maavara saa standardin mukaan olla enintään 10 cm, ja kun leikkipaikalle johtava pääväylä aurataan koneellisesti, työntyy lumivalli kohti porttia ja tukkii sen helposti kokonaan. Paljon käytetyissä puistoissa, kuten Sorsapuistossa, portti saattaa pysyä liikkuvana vain siitä syystä, että siitä kuljetaan usein, eikä portti siksi pääse juuttumaan lumeen (kuva 13).



KUVA 13 Sorsapuiston leikkipaikan portti olisi varmasti juuttunut lumeen, ellei leikkipaikka olisi paljon käytetty. Kuvasta näkyy, kuinka portin liike on aurannut lunta. Kuva: Pilvi Pouttu 25.2.2011.

6.1.3 Kysymys 3: Ovatko leikkipaikat talvella yhtä turvallisia kuin kesällä?



KUVA 14 Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että leikkipaikat eivät ole talvella yhtä turvallisia kuin kesällä. Toisaalta yli neljännes ei ajatellut, että talvi olisi vaarallisempaa aikaa kuin kesä.

Kuvan 14 mukaan yli puolet vastasi, että leikkipaikat eivät ole talvella yhtä turvallisia kuin kesällä. Syiksi mainittiin mm.

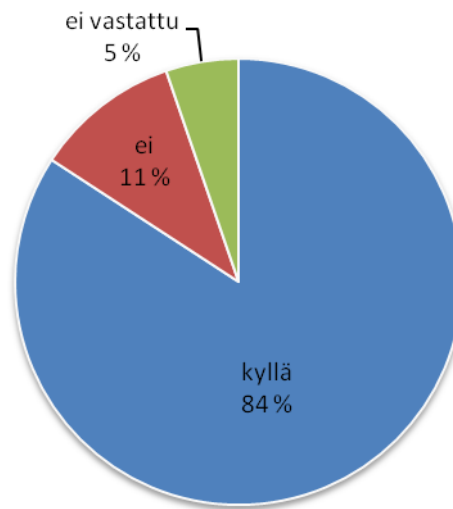
- pimeys, jolloin liukkautta on vaikea havaita
- portit jäävät auki, koska lumia ei ole aurattu ja porttien toimita estyy
- vaunuissa oleva nuorempi sisarus täytyy jättää vaunuissaan liian kauas, koska vaunuja on mahdoton saada lähemmäs leikkialuetta lumen vuoksi.

Hieman yli neljäsosan mielestä leikkipaikat ovat talvellakin turvallisia. Syiksi mainittiin muun muassa, että pehmeä lumi vaimentaa iskuja ja putoamisia jopa paremmin kuin turva-alustat kesällä. Vastasanut lumi onkin pehmeää, mutta sääolosuhteiden vaikutuksesta sekä lasten tallatessa aluetta lumi pakkaantuu nopeasti tiiviiksi ja kovaksi, eikä toimi enää pehmeänä putoamialustana. Talvella sääolosuhteet voivat vaihtua nopeasti ääripäästä toiseen.

Edelliseen kappaleeseen viitaten ”ei osaa sanoa” (e o s) -sektorin vastaajat olivat sitä mieltä, että riippuu täysin sääolosuhteista voiko leikkipaikkaa pitää talvella yhtä turvallisenä kuin kesällä ja että jokaisella vuodenajalla on omat riskinsä.

Liukkauden vuoksi leikkipaikkaa pidettiin turvattomana pikemminkin aikuisille kuin lapsille. Aikuiselle liukastuminen jäisellä alustalla voi olla kohtalokkaampaa kuin kevyelle lapselle, jonka painopiste on lähempänä maata.

6.1.4 Kysymys 4: Varoitetaanko lapsia talviolosuhteista?

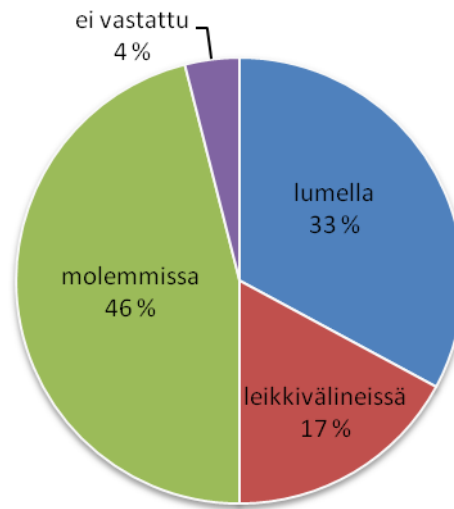


KUVA 15 Valtaosa vastaajista kertoi varoittavansa lasta talvella esimerkiksi liukkaasta maasta tai muuttuneista olosuhteista.

Suuri osa vastaajista kertoi varoittavansa lapsia ja pieni osa piti varoittamista tarpeettomana (kuva 15). Syyksi siihen, että lasta ei varoiteta, mainittiin, että liukas ja luminen maasto on jännittävä ja lapsen motoriikkaa kehittävä.

Kun on kyse lasten turvallisuudesta, saatetaan helposti lipsua ylisuojelun puolelle. Leikkipaikkojen turvaohjeiden täydellisenkään noudattaminen ei yksinään pysty estämään kaikkia onnettomuuksia sattumasta, vaan niiden noudattaminen pienentää vakavien loukkaantumisten riskiä. Vastauksen perusteella lasten huoltajat ymmärtävät oman vastuunsa lapsen valvomisesta. Monet vastasivat, että lapsille aina sattuu ja tapahtuu, ja että oikeastaan talviolosuhteet hankaloittavat ennemminkin aikuisten oleskelua leikkipaikalla.

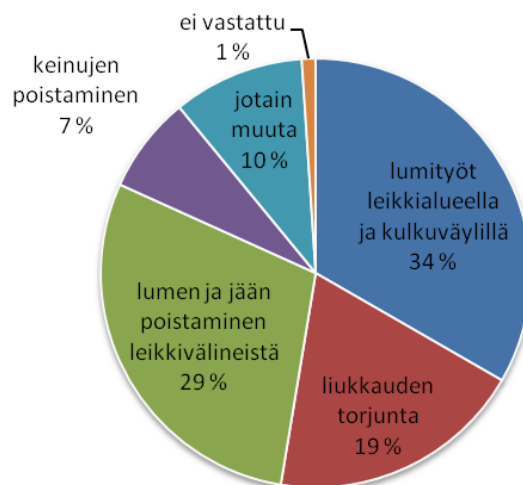
6.1.5 Kysymys 5: Leikkivätkö lapset talvella mieluummin lumella vai leikkivälineissä?



KUVA 16 Vastaajien mielestä sekä leikkivälineet että lumi kiinnostaa lapsia talvella.

Kuvasta 16 nähdään, että sekä leikkivälineet että lumi ovat tärkeitä, eivätkä vastaajat halunneet tehdä valintaa näiden kahden vaihtoehdon välillä. Vastaajat, jotka valitsivat toisen vaihtoehdoista, valitsivat useammin lumen kuin leikkivälineet. Perusteluina tähän mainittiin mm. että lumileikit tuovat mukavaa vaihtelua muiden vuodenaikojen leikkeihin ja että lapset odottavat kovasti aina lumen tuloa. Vastaajien mielestä lumi ei kuitenkaan korvaa leikkipaikkoja niin, että ne voitaisiin talvella jättää kokonaan hoitamatta.

6.1.6 Kysymys 6: Mitkä ovat tärkeimmät talvihoidon toimenpiteet?



KUVA 17 Vastaajien mielestä tärkeimmät talvihoidon toimenpiteet leikkipaikoilla.

Kysymyksessä kehoitettiin valitsemaan kolme vastaajan mielestä tärkeintä asiaa. Mikäli vaihtoehdot olivat vastaajan mielestä sopimattomia, oli kysymyksessä myös avoin kenttä, johon sai kirjoittaa oman vaihtoehdon.

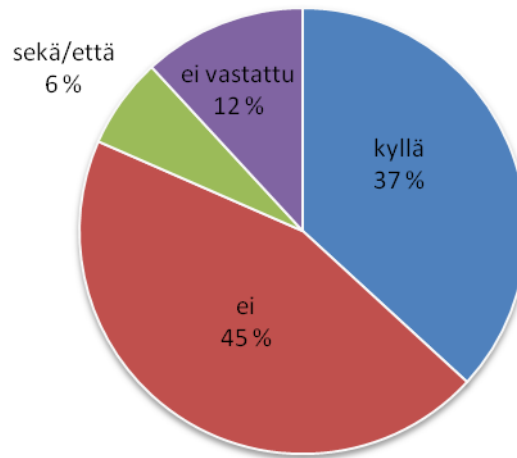
Tärkeimmiksi toimenpiteiksi vastaajat kokivat lumen aurauksen kulkuväylillä ja leikkialueella sekä lumen ja jään poistamisen leikkivälineistä (kuva 17). Liukkauden torjuntaa pidettiin tarpeellisena erityisesti aikuisten turvallisuuden kannalta.

Keinujen poisotto talviajaksi ei ollut useimmin valittujen toimenpiteiden joukossa. Päinvastoin, monissa kohdan ”jotain muuta” kommentteissa toivottiin, että keinut jätettäisiin talveksi paikoilleen, tai että ne vietäisiin pois vasta myöhemmin syksyllä. Vastaavasti niitä toivottiin takaisin aikaisemmin keväällä. Kohdassa ”jotain muuta” toivottiin tehtäväksi myös seuraavia asioita:

- lumien luonti porttien alta
- lumien luonti keinujen alta (keinut paikoillaan)
- lumien kasaaminen liukumäiksi ja leikkikasoiksi lapsille
- enemmän jäämäkiä puistoihin
- jääkenttien aikaisempi jäädytys
- valaistuksen parantaminen leikkipaikoilla
- leikkivälineiden metalliosien sulatus.

Jälleen vastauksissa toistui porttien toimivuudesta huolehtiminen. Metalliosien sulatus lienee yhtä mahdotonta kuin turva-alustankin sulana pitäminen. Leikkivälinevalmistajat käyttävät pääsääntöisesti pulverimaalattuja ja metalliosia leikkivälineissä. Se pienentää kielen kiinnijuuttumisen riskiä, mutta ei toki poista sitä kokonaan. Tarpeeksi kovalla pakkasella kieli voi jäädä kiinni muoviosaankin. Huomion arvoinen ehdotus oli puhtaan lumen kasaaminen lapsille leikkikasoiksi.

6.1.7 Kysymys 8: Onko leikkipaikkojen valaistus riittävää?

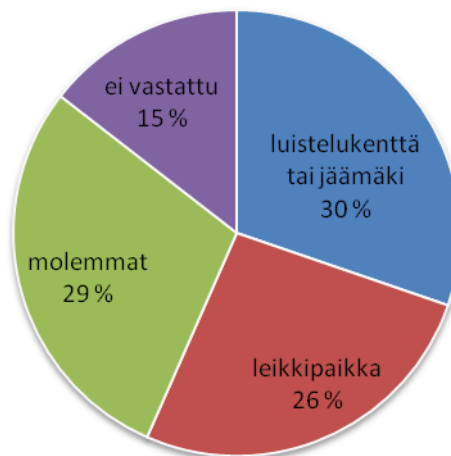


KUVA 18 Leikkipaikkojen valaistus ei läheskään aina ole vastaajien mielestä riittävää.

Kuvan 18 mukaan kyllä ja ei -vastaukset jakautuivat melko tasan. Yleisesti keskusta-alueen leikkipaikat koettiin paremmin valaistetuiksi kuin kauempana keskustasta sijaitsevat leikkipaikat. Vastaajat olivat myös havainneet, että monessa leikkipuistossa valaisinpylväitä on kyllä tarpeeksi, mutta harmittavan usein niistä on lamppuja sammuksissa.

Lumen määrä vaikuttaa myös valaistuksen tarpeeseen. Runsaslumisena talvena lumi tekee luonnosta talven pimeinä aikoina huomattavasti valoisamman kuin jos lunta ei olisi. Syksyn pimeinä aikoina ennen lumien tuloa valaisinten toimivuus olisi tärkeää.

6.1.8 Kysymys 9: Valitaanko talvella leikkipaikan sijaan mieluummin jäämäki tai luistelukenttä?



KUVA 19 Leikkipaikkojen käyttäjät haluavat jatkossakin käyttää myös jäämäkiä ja luistelukenttiä.

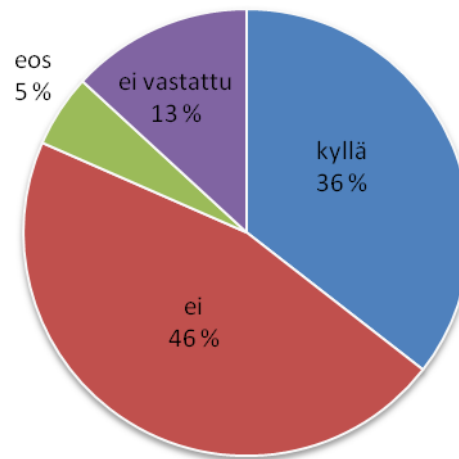
Kuvasta 19 nähdään, että vastauksia tuli melko tasaisesti kaikkien vaihtoehtojen puolesta. Noin neljäsosa ei kuitenkaan halunnut tehdä valintaa vaan he painottivat vastauksissaan, että käytössä on, ja halutaan olevan sekä leikkipaikat että vaihtoehtoiset paikat, kuten luistelukentät ja jäämäet.

Vastaajat jotka valitsivat mieluummin luistelukentän tai jäämäen mainitsivat, että leikkipaikat ovat niin täynnä lunta että niihin on melkein mahdotonta päästä. Vastaajat, jotka valitsivat ensisijaisesti leikkipaikan perustelivat valintaansa sillä, että pienemmille lapsille leikkipaikka on turvallisempi vaihtoehto kuin luistelukenttä tai jäämäki.

Kysymykseen vastanneet esittivät myös toivomuksia vastausvaihtoehtojen ulkopuolelta. Tampereen kaupungin nettisivuille toivottiin listaa jääliukumäistä ja niiden sijainnista. Toivottiin myös, että pienimmille lapsille tehtäisiin omia pienempiä mäkiä. Nykyiset mäet koettiin liian suuriksi perheen nuorimmille.

Talven 2010–2011 runsaslumisuus saattoi osaltaan vaikuttaa kysymyksen 9 vastausjakaumaan. Ainakin lumen määrän perusteella olisi materiaalia riittänyt niin moneen jäämäkeen kuin kaupunki kykenee rakentamaan. Myös luistelukentät pysyivät varmasti jäässä koko talven.

6.1.9 Kysymys 10: Poistaako ”Ei talvihoitoa” -kyltti vastuun kaupungilta onnettomuustapauksissa?



KUVA 20 Käyttäjät olivat sitä mieltä, että ”Ei talvihoitoa” -kyltillä ei voida poistaa kaupungin vastuuta.

Kuvan 20 mukaan suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että kyltti ei poista kaupungin vastuuta. Ei -vastauksia perusteltiin seuraavasti:

- ensisijainen vastuu lapsesta on aina huoltajalla, mutta kaupunki on vastuussa leikkivälineiden kunnosta ja asianmukaisuudesta sekä kulkuväylien turvallisuudesta
- kaupungin vastuulla on palvelun tarjoajana huolehtia leikkipaikkojen turvallisuudesta kesät talvet
- kyseisen kyltin tulisi olla samanarvoinen kaikkialla missä sitä käytetään → ei taloyhtiökään voi kyltin turvin välttää velvollisuuttaan huolehtia kiinteistön talvihoidolta.

Kyllä -vastauksia perusteltiin seuraavasti:

- vastuu poistuu siinä tapauksessa, jos valittavana olisi ollut talvihoidettu leikkipaikka
- vastuu poistuu, jos leikkivälineet ja kulkuväylät ovat olleet asianmukaisesti hoidettuja ja kunnossa.

Ne, jotka eivät osanneet sanoa mielipidettään asiaan mainitsivat, että tapaturmia on katsottava aina tapauskohtaisesti ja että koko kaupunkia ei tarvitse laittaa täyteen kylttejä, vaan ihmisten tulisi käyttää omaa järkeään ja harkintakykyään.

Onnettomuustilanteet ja läheltä piti -tilanteet pitäisi aina tutkia tapauskohtaisesti. Kuten luvussa 2.4 todetaan, parempi kyltti olisi sellainen, jossa käyttäjiä varoitetaan talven vuoksi muuttuneista olosuhteista ja jäisestä puotamisolustasta.

6.1.10 Kysymys 11: Kehitysideoitu ja mielipiteitä

Kysymys 11 oli avoin kysymys, jossa kysyttiin onko käyttäjillä muuta huomioitavaa tai kehitysideoitu leikkipaikkojen talvikäytön suhteen.

Kohdassa mainittiin seuraavia asioita:

- napakelkkoja toivottiin takaisin, sillä niiden koettiin olevan erinomaista hyötyliikuntaa sekä lapsille että aikuisille
- jäämäkien sijainnista tieto kaupungin verkkosivuille
- leikkipaikoilla voisi olla puistokohtaiset puhdistusvälineet, joilla käyttäjät voisivat itse esimerkiksi luoda lunta
- lumet toivottiin kasattaviksi keoiksi, joissa lapset voivat leikkiä ja laskea mäkeä
- keinujen toivottiin olevan paikoillaan läpi talven
- Sorsapuiston kolmijalkainen iso keinu erittäin pidetty (kuva 21)

- talvisia lapsiperhetapahtumia
- lumiveistoksia puistoihin
- suositut keskustan puistot (Pikku Kakkosen puisto, Sorsapuisto ja Emil Aaltosen puisto) talvihoitoon.



KUVA 21 Sorsapuiston kolmijalkainen keinu on käyttäjien mieleen, vaikka pesäistuin saattaa talvella olla liukas. Pääsääntöisesti keinuistuimet on leikkipaikoilta poistettu talven ajaksi. Kuva: Pilvi Pouttu 25.2.2011.

Osa kehitysideoista oli melko villedä, mikä on ideoinnin kannalta hyvä asia. Runsaista ideoista voidaan poimia parhaimmat ja kehityskelpoisimmat. Lumityökalujen sijoittaminen leikkipaikalle olisi kehityskelpoinen idea ja lunta luodessa saisivat vanhemmatkin hyötyliikuntaa. Pulmana onkin, että todennäköisesti välineet kärsisivät ilkevästä tai ne varastettaisiin ennen kuin kukaan ehtisi niitä käyttää.

Sorsapuisto (kuva 22) ja Pikku Kakkosen puisto saivat paljon kehuja, ja ne sopisivat hyvin talvisten tapahtumien järjestämiseen.



KUVA 22 Kesällä 2010 uudistettu Sorsapuiston leikkipaikka on hyvin suosittu. Kuva: Pilvi Pouttu 25.2.2011.

6.2 Lastentarhanopettajien haastattelu

Lastentarhanopettajien haastattelut ovat kysymyksineen ja vastauksineen liitteessä 2/1,2 ja 3.

Haastatellut lastentarhanopettajat kertoivat, että heidän päiväkodeissa pihat ovat säännöllisessä ympärivuotisessa käytössä. Rajoituksia käytölle aiheuttaa vain kova pakkassää, jolloin yhdessä päiväkodissa vietetään sisäpäiviä. Vanhempien esikouluikäisten kanssa käytetään oman pihan lisäksi myös luistelukenttiä. Toisinaan käydään myös pulkkamässä lähiympäristössä tai käytetään alueen muita leikkipuistoja. Päiväkodin pienimpien lasten kanssa päiväkodin oma piha on kuitenkin tärkein paikka ulkoleikeille.

Lastentarhanopettajien mielestä päiväkodin piha ei ole talvella yhtä turvallinen kuin kesällä. Turvallisuuden tunnetta vähensi maan liukkaus, aitojen madaltuminen lumen runsaan lumen johdosta, rakennusten katoilta tippuva lumi ja leikkivälineiden kunto. Yksi päiväkodeista oli juuri edellisenä kesänä saanut pihaansa uudet leikkivälineet, toisessa leikkivälineet olivat melko uusia ja kolmannessa selvästi vanhoja.

Eniten vaikeuksia lastentarhanopettajien mielestä aiheutuu runsaasta lumesta, liukkaudesta ja pihan pimeydestä. Myös lasten paksu vaatetus talvella vaikeuttaa liikkumisen hallintaa ja välineestä kiinni pitämistä. Esimerkiksi keinujen käyttö koettiin vaaralliseksi paksun haalarin ja talvihan-

sikkaiden kanssa. Lapsia myös varoitetaan maan liukkaudesta ja siitä, että kieli voi jäädä kiinni metalliosiin.

Lastentarhanopettajat kertoivat, että lasten mielestä talvella lumi on mielenkiintoisempaa kuin itse leikkivälineet. Varsinkin suojalunta lapset odottavat paljon. Mieluisia talvella ovat myös pulkat ja kelkat, joilla sekä lasketaan mäkeä että leikitään päiväkodin pihassa.

Lastentarhanopettajien mielestä tärkeimpiä talvihoidon toimenpiteitä ovat lumen auraus, liukkauden torjunta ja aitojen vierustojen puhdistaminen lumesta. Kaikkia kysymyslomakkeen vaihtoehtoja pidettiin kuitenkin tärkeinä. Yhdessä päiväkodissa keinut olivat talven ajan paikoillaan, vaikka huoltoyhtiön vastuulle olisi kuulunut niiden poistaminen talven ajaksi.

Päiväkotipihojen ylläpitotyöt kuuluvat huoltoyhtiöille, joten päiväkodin henkilöstö ei juurikaan tee toimenpiteitä itse. Yhdessä päiväkodissa oli ostettu lumilapioita, joilla henkilökunta puhdisti aidan vierustoja lumesta. Toisessa aura-auto oli huomaamattaan rikkonut päiväkodin käyntiportin, jolloin henkilökunta joutui vahtimaan porttia sen aikaa että se saatiin korjattua. Lastentarhanopettajat kertoivat, että riippuu asian luonteesta tai kii-reellisyydestä, että ruvetaanko itse toimenpiteisiin. Usein riittää soitto huoltoyhtiölle.

Leikkivälineistä erityisesti suuret kiipeilytelineet tuntuivat talvella muita välineitä vaarallisemmilta. Yhdestä päiväkodista oli muutamia vuosia sitten poistettu suurehko kiipeilyteline. Hoitajat kertoivat, että tarvittaessa välineiden käyttöä rajoitetaan. Huonoja talvikokemuksia oli myös pesä-keinusta (kuva 23). Toppahaalarit luistavat istuinkorin pinnalla ja lapsi pääsee luiskahtamaan maahan, jolloin liikkuva keinu tulee päälle.



KUVA 23

Pesäkeinun korimaisessa istuimessa voi olla vaikea pysyä, jos talvivaatteet ovat liukkaat. Kuva: Pilvi Pouttu 25.2.2011. Sorsapuisto, Tampere.

Hyviksi välineiksi talvella yksi lastentarhanopettajista mainitsi jousikiikut, koska niiden liikerata on talvella huomattavasti pienempi kuin kesällä. Kuvan 24 kiikut eivät tosin liiku enää lainkaan. Kun leikkiväline uppoaa lumeen, on mahdollista, että sen alle syntyy kielletyn kokoisia juuttumiskoja.



KUVA 24 Lumeen uponnut jousikiikku ei enää liiku. Välineen alle voi jäädä kielletyn kokoisia rakoja. Kuva: Pilvi Pouttu 25.2.2011. Härmälän päiväkotit, Tampere.

Tyytyväisyys päiväkotipihojen valaistukseen riippui siitä, oliko pihan peruskorjaus suoritettu hiljattain. Kahdessa päiväkodissa piha oli lähivuosi-
na kunnostettu ja myös valaistusta lisätty. Näissä päiväkodeissa oltiin tyytyväisiä valaistuksen tasoon. Yhdessä päiväkodissa pihaa ei oltu kunnostettu, ja valaistus oli lastentarhanopettajan mukaan riittämätön erityisesti silloin kun pysyvää lunta ei ole.

Lastentarhanopettajat painottivat, että turvallisuuden kannalta ennakointi on erityisen tärkeää. He kertoivat myös, että talviolosuhteet aiheuttavat enemmän ongelmia aikuisille kuin lapsille. Lapset eivät talvioloista tai liukastelusta säikähä.

6.3 Yhteenvedot Valma-kyselystä ja lastentarhanopettajien haastatteluista

Taulukoissa 6 ja 7 nähdään mitkä asiat olivat Valma- kyselyyn vastanneiden mielestä ongelmallisia ja mitä toimenpiteitä he toivoivat, jotta viihtyvyys ja turvallisuus leikkipaikoilla olisi parempi talviaikaan. Internet-kyselyn 76 vastausta on 213 000 asukkaan Tampereella pieni otos, mutta kyselyn vastauksista kuului lävitse lapsiperheiden aktiivisuus ja innostus vaikuttaa asioihin. Kysely toi esiin asioita, joita yleisten leikkipaikkojen käyttäjät toivovat vastineeksi verorahoilleen, sillä onhan kaupunki palvelun tarjoajana vastuussa yleisistä leikkipaikoista. Kyselyyn vastanneet toivoivat, että Tampereella olisi talvihoidettuja leikkipaikkoja. Suurimmaksi haasteeksi käyttäjät mielsivät lumen määrän, liukkauden ja pimeyden. Kunnan ylläpito-organisaation kannalta suurin haaste toimenpiteiden toteuttamiseen on resurssipula.

TAULUKKO 6 Vastaajien mielestä ongelmallisia asioita talvisilla leikkipaikoilla.

**Kyselyyn vastanneet pitivät
ongelmallisena**

vaikea pääsy leikkipaikoille vaunujen kanssa
korkeat lumipolanteet
porttien toimimattomuus
paksu lumihanki leikkialueella
keinujen pois otto liian aikaisin
riittämätön valaistus

TAULUKKO 7 Toimenpiteitä, joita kyselyyn vastanneet toivoivat leikkipaikoilla tehtävän talvel-
la.

Toimenpiteitä joita vastaajat toivoivat tehtäväksi

lumen auraus
lumen poistaminen leikkivälineistä
lumen poistaminen porteista
liukkauden torjunta
lumien kasaaminen liukumäiksi ja leikkikasoiksi
valaistuksen parantaminen
napakelkkoja takaisin puistoihin

Taulukoissa 8 ja 9 on tekijän ehdotukset yleisten leikkipaikkojen ja päivä-
kotipihojen talvihoidon toimenpiteiksi.

TAULUKKO 8 Ehdotuksia talvihoidon toimenpiteiksi yleisillä leikkipaikoilla.

Tekijän ehdotukset talvihoidon toimenpiteiksi

lumen auraus leikkipaikalle johtavalta kulkuväylältä
liukkauden torjunta auratulla kulkuväylällä
lumipolanteiden poisto
portin puhdistus lumesta
lumen puhdistaminen leikkivälineistä
jääpuikkojen ja lumen poistaminen katoksista
valaisinten toimivuuden varmistaminen
roska-astioiden tyhjennys
leikkipaikalle kuulumattomien esineiden poistaminen
keinuistuinten poisto talveksi
silämääräinen tarkastus viikoittain
toiminnallinen tarkastus 1-2 kertaa talvessa
kuntien yhteistyö terveystarkastajien kanssa
info-kylttiin maininta talvella muuttuneista olosuhteista
ja turva-alustojen toimimattomuudesta

TAULUKKO 9 Ehdotuksia talvihoidon toimenpiteiksi päiväkotien leikkipaikoilla.

Tekijän ehdotukset päiväkotipihojen talvihoitoon

tehtävien tarkka määrittely huoltoyhtiön kanssa
aitakorkeuden (120 cm) varmistaminen
lumen auraus ja kuljetus pois
liukkauden torjunta
porttien puhdistus lumesta
lumen puhdistaminen leikkivälineistä
jääpuikkojen ja lumen poistaminen katoksista
valaistuksen lisääminen
silmämääräinen tarkastus viikoittain
toiminnallinen tarkastus 1-2 kertaa talvessa

Lastentarhanopettajien haastattelu ei antanut yhtä selkeitä tuloksia kuin internet-kysely. Lastentarhanopettajat tuntuivat ajattelevan, että päiväkodin piha on heidän työpaikkansa, ja että talvi tuo joitakin väistämättömiä haasteita pihaleikkeihin ja leikkipaikan käytettävyyteen. Arkeen päiväkodissa mahtuu paljon muitakin asioita kuin pihan leikkivälineissä leikkiminen. Toki lasten turvallisuus oli heidän mielestään tärkeätä ja lastentarhanopettajat korostivat ennakkoinnin merkitystä talvileikkien turvallisuudessa. Itse he eivät olleet halukkaita tekemään talvihoidon toimenpiteitä, eikä se liene tarpeenkaan, sillä sitä varten on tehty ylläpitosopimukset huoltoyhtiöiden kanssa. Päiväkotien osalta olisi tärkeää määritellä tehtävät toimenpiteet tarkasti huoltoyhtiön kanssa sopimuksentekovaiheessa. Myös sopimuksen ja vaaditun laadun noudattamista tulisi seurata ja dokumentoida.

7 POHDINTA

Tutkimusongelmana oli selvittää mitä asioita leikkipaikkojen talvihoitoon kuuluu, ja soveltuvatko leikkipaikat hoidettaviksi talvella. Tavoitteena oli myös selvittää talvihoitoa helpottavia leikkipaikkasuunnittelun näkökulmia sekä talvihoidosta aiheutuvia kustannuksia.

Leikkipaikkojen talvihoito on pitkälti turvallisuuden ja käytettävyyden parantamista olosuhteiden mahdollistamissa puitteissa. On parempi tehdä mitä voidaan kuin olla tekemättä mitään. Lunta voidaan luoda pois välineistä, porteista ja kulkuväyliltä, liukkautta voidaan torjua ja viihtyvyyttä parantaa valaistuksen avulla. Myös leikkivälinevalmistajien näkökulmasta leikkivälineiden talvikäyttö on mahdollista, ja välineitä suunnitellaan kestämään vaihtelevia ja vaativia olosuhteita. Edellytykset talvihoidolle on olemassa, ja mielenkiintoista olisikin kuulla ylläpitotyön suorittajien kokemuksia itse työn suorittamisesta. Talvihoidon aloittamisen myötä tulisi seurata talviajan onnettomuus- ja läheltä piti -tilanteiden määrää suhteessa aikaan, jolloin leikkipaikoilla ei ole ollut talvihoitoa. Kuntien pitäisi lisätä myös talviajan riskinarviointia, jota tällä hetkellä tehdään hyvin vähän.

Puhelinhaastattelut kuntien ylläpito-organisaatioihin osoittivat, että kunnissa ei ole tarpeeksi resursseja leikkipaikkojen talvihoitoa varten. Talvihoidon kustannuksia pohdittiin Tampereen alueurakoinnin tie- ja katualueiden talvihoidon seurantaraportin sekä henkilö- ja konetyön tuntihintojen avulla. Koska Tampereella ei ole leikkipaikkojen talvihoitoa suoritettu, voidaan kustannuksia vain arvioida. Tampereella leikkipaikkojen talvihoito olisi työvoiman kohdistamista, eli se veisi panoksia muista tehtävistä, kuten luistelukenttien hoidosta ja metsätöistä. Talveen 2010–2011 mennessä talvikauden painopiste on ollut mm. kaupungin 115 luistelukentän hoidossa. Kuntalaisille tehdyn kyselytutkimuksen mukaan leikkipaikkojen käyttäjät eivät halua tehdä selvää valintaa hoidetun leikkipaikan ja luistelukentän välillä. Kaikkea ei kuitenkaan nykyisten resurssien puitteissa ole mahdollista saada.

Talvihoidon kustannuksia tulisi seurata aluksi muutamalla talvihoidettavalla leikkipaikalla ennen useampien leikkipaikkojen ottamista talvihoitoon. Kuntalaiset tuovat mielipiteitään esille rohkeasti. Jos seuraavana talvena panostetaan enemmän leikkipaikkojen hoitoon kuin luistelukenttiin, voisi käyttäjien mielipiteitä asiasta tiedustella esimerkiksi Valmakyselyllä.

Internet-kyselyssä Sorsapuisto, Pikku Kakkosen puisto ja Eemil Aaltosen puisto osoittautuivat vastaajien suosimiksi. Kuntalaisten tasapuolisen kohtelun kannalta talvihoidettaviksi leikkipaikoiksi olisi hyvä ottaa esimerkiksi yksi tai useampi puisto jokaisesta luvussa 2.1 esitetystä ylläpidon urakka-alueesta. Suositeltavaa olisi tehdä kartoitus siitä, mitkä olemassa olevista kohteista soveltuisivat talvihoidettaviksi parhaiten. Perusta uuden leikkipaikan rakentamiselle on hankesuunnittelussa ja tarpeiden kartoittamisessa. Uutta leikkipaikkaa suunniteltaessa tulisi miettiä, että olisiko kyseisessä paikassa tarvetta talvihoidetulle leikkipaikalle. Siihen vaikuttavat

mm. lähistöllä asuvien lapsiperheiden määrä, päiväkotien ja koulujen läheisyys ja alueen muut leikkipaikat ja niiden kunto. Talvihoidettavista leikkipaikoista ja jääliukumäistä tulisi tiedottaa kuntalaisia kaupungin verkkosivuilla.

Leikkipaikkoja ei ole suunniteltu talvihoidon toimenpiteitä ajatellen eikä tietoa asiasta ollut paljoa saatavilla. Suunnittelun ongelmakohdat tulevatkin varmasti esille viimeistään talvihoitoa suoritettaessa, jolloin talvihoidettavan leikkipaikan suunnitteluohjeita tulisi täydentää. Ennen kuin uusia leikkipaikkoja rakennetaan, tulisi ylläpidon työntekijöiden työmuokavuuden ja -tehokkuuden parantamiseksi suunnitella alue myös talvihoidon toimenpiteet huomioiden.

Leikkipaikkojen hoito on osa alueurakointia, joten Kuntaliiton julkaisemat aluehoitotöiden asiakirjat vaativat päivitystä leikkipaikkojen talvihoidon osalta. Vuoden 2003 alueurakoinnin yleisessä tehtäväluettelossa termillä talvihoito tarkoitetaan vain katualueiden talviajan ylläpitoa. Tampereella leikkipaikat ovat yleisen tehtäväluettelon täydennysosassa pääluvun ”8000, Erityisalueiden hoito ja kunnossapito” alla. Tähän lukuun tulisi määrittellä myös leikkipaikoilla suoritettavat talvihoidon tehtävät. Lumen aeraus voidaan toteuttaa luvun 1200 mukaan.

Muokkausta vaatisivat myös leikkipaikkastandardit, jotka sivuuttavat talviolosuhteet täysin. Suomen Standardisoimisliitto SFS ry:n tulisi leikkipaikkaturvallisuuden asiantuntijoiden ja Tukesin kanssa pohtia, kuinka talviolosuhteet voitaisiin ottaa huomioon kansainvälisissä leikkipaikkastandardeissa.

Talvihoidon viranomaisvalvonnan kannalta tärkeää olisi yhteistyö kuntien ylläpito-organisaatioiden ja terveystarkastajien kesken. Jos leikkipaikkoja otetaan talvihoidon piiriin, tulisi myös viranomaisvalvontaa suorittaa. Tukesilta vaadittaisiin täsmällisempää ohjeistusta talvihoitoon, sillä se ohjeistaa kuntien terveystarkastajien toimintaa ja on ylin kuluttajaturvallisuutta valvova taho. Nykyinen käytäntö on, että jos kunnat eivät hoida leikkipaikkoja talvella, ei niiden turvallisuutta valvota terveystarkastajien toimesta.

Vaikka leikkipaikkojen talvihoito vaatii kunnilta resursseja, tulisi sen saada enemmän huomiota viheralueiden ylläpidossa. Lapset eivät talvea säikähä, mutta kunnat voisivat palvelun tarjoajina talvihoidon kautta tarjota kuntalaisille entistä mukavampia ja turvallisempia leikkihetkiä virikkeellisessä talvimaastossa.

LÄHTEET

- CEN, European Committee for Standardization. 2009. Viitattu 10.3.2011.
<http://www.cen.eu/cen/AboutUs/Pages/default.aspx>
- Elsilä, T. 2007. Talvipuisto -haaste suunnittelulle. *Viherympäristö* 2/2007, 26-27.
- Esko, K. Ympäristöinsinööri. Tampereen kaupunki. Puhelinkeskustelu. 24.1.2011.
- Eskolainen, M. Kuka vastaa leikkipaikkojen turvallisuudesta? *Vihreä kirja, Viherympäristöliiton erikoisjulkaisu* 1.B/2009, 38-41.
- Eskolainen, M. 2011. Koulutuspäällikkö. *Viherympäristöliitto ry. Puhelinkeskustelu*. 17.1.2011.
- Evira, Tukes ja Valvira 2010: Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2011-2014; Kuluttajaturvallisuusvalvonnan valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2011-2014.
- Herrala, R. Työnjohtaja. Turun kaupunki, Viherliikelaitos. Puhelinkeskustelu. 24.1.2011.
- Häkkinen, P. & Rissanen, J. 2011. Talvikunnossapito 2011. Talven vaikeusaste ja saavutettu laatutaso. Tampere 2011.
- Ilmatieteenlaitos. Mitä ovat termiset vuodenaajat? Viitattu 10.3.2011
<http://ilmatieteenlaitos.fi/termiset-vuodenaajat>
- Johansson, H. Tuotepäällikkö. Oy J-Trading Ab. Henkilökohtainen tiedonanto. Tampere, Viherpäivät 9.2.2011.
- Junttila, E. 2008a. Hei, tänne tarvittaisiin syyllinen! *Viherympäristö* 3/2008, 35.
- Junttila, E. 2008b. Amerikan malliin. *Viherympäristö* 4/2008, 25.
- Junttila, E. 2009. Toimiva, kestävä ja turvallinen leikkikenttä. *Viherympäristöliiton julkaisu* 45. Tampere: Esa-Print.
- Junttila, E. 1.3.2011. Leikkipaikkojen talvikunnossapito –opinnäytetyönä. Vastaanottaja Pilvi Pouttu. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 10.3.2011.
- Junttila, E & Mannonen, M. 2008. Tietoisku ammattilaisille. Lappset Oy:n nettisivut. Viitattu 10.3.2011.
<http://www.lappset.com/includes/loader.aspx?id=9aaf54dd-f0f2-4b20-9b0c-ba3c7e5f5249>

Kaasinen, E. Työnjohtaja. Joensuun kaupunki. Puhelinkeskustelu. 4.2.2011.

Kallio, S. 24.2.2011. Lyhyt kysely opinnäytetyöhön leikkipaikkojen talvikunnossapidosta. Vastaanottaja Pilvi Pouttu. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 10.3.2011.

Karhu, A. Suunnittelija/valvoja. Oulun kaupunki, Katu- ja viherpalvelut. Puhelinkeskustelu. 24.1.2011.

Kauppinen, H. Apulaiskaupunginpuutarhuri. Kuopion kaupunki. Puhelinkeskustelu. 2.2.2011.

Keko, R. Laatuvaava. Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Puhelinkeskustelu. 18.1.2011.

Kettunen, J. Puistomestari. Kouvolan kaupunki. Puhelinkeskustelu. 2.2.2011.

Koski, M. Puutarhuri. Lappeenrannan kaupunki. Puhelinkeskustelu. 24.2.2011.

Kosonen, P. Kaupunginpuutarhuri. Vantaan kaupunki, Viheralueyksikkö. Puhelinkeskustelu. 26.1.2011.

Kujala, K. Apulaiskaupunginpuutarhuri. Lahden kaupunki. Puhelinkeskustelu. 26.1.2011.

Kuluttajavirasto. Tiedote 3/2007. Ajankohtaista tietoa tuoteturvallisuudesta, osa 5. Leikkikenttien turvallisuus talviaikaan.

Kuluttajavirasto. Tiedote 4.12.2009. Tuoteturvallisuuden valvonta siirtyy Kuluttajavirastolta Tukesiin. Viitattu 3.3.2011
<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/tiedotteet09/?announcementId=b3ecfcf6-9b92-4939-9f87-73b9fdb169e6&groupId=08b0c10b-c228-4d97-84da-2209a2a25599>

Kuntaliitto: Alueurakointi. Yleinen tehtäväluettelo 2003.

KuTuL. 2004. Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 75/2004. 30.1.2004.

KUV/11443/58/2008. Kuluttajaviraston lausunto kuntien ylläpitämien leikkikenttien keinujen turvallisuudesta talvikautena. 17.12.2008.

Kylmäkoski, T. 2011. Rakennuttajahortonomi. Tampereen kaupunki. Tiedonanto 29.4.2011.

Laine, M & Mattila, J. Terveystarkajat. Porin kaupunki. Puhelinkeskustelu. 2.2.2011.

Lappset. Viitattu 16.10.2011.
http://www.lappset.fi/Suunnittelu/Suunnittelijan_tyokalupakki/Takuut.iw3

Lassila & Tikanoja. Viitattu 15.6.2011.
<http://www.lassilatikanoja.fi/fi/PalvelutJaTuotteet/palvelujatuotevalikoima/ymparistotuotteet/roska-astiat/Sivut/roskaastiat.aspx>

Lindroth, C. 2000. Ekologisen leikkipaikan suunnittelu. Viherympäristöliiton julkaisu 15. Forssa.

Luotonen, P. 4.2.2011. Leikkipaikkojen talvikunnossapito. Vastaanottaja Pilvi Pouttu. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 10.3.2011.

Metsäliitto-osuuskunta. 2009. Finnforest liimapuuesite. Viitattu 16.3.2011.
www.finnforest.fi/tuotteet/liimapuu/.../Liimapuu_cut-to-size.pdf

Myyry, M. Piiripuutarhuri. Espoon kaupunki. Puhelinkeskustelu. 17.1.2011.

Mäkelä, T. Terveystarkastaja. Kouvolan kaupunki. Puhelinkeskustelu. 2.2.2011.

Nieminen, K. Etumies. Porin kaupunki, Puistotoimi. Puhelinkeskustelu. 2.2.2011.

Nuuttila, M. Vihersuunnittelija, Tampereen kaupunki. 20.4.2011. Opinäytetyö Tampereen kaupungille leikkipaikkojen talvikunnossapidosta, suunnittelun näkökulma. Vastaanottaja Pilvi Pouttu. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 20.4.2011.

Nyysönen, K. Aluemyyntipäällikkö. Kompan Suomi Oy. Henkilökohdainen tiedonanto. Tampere, Viherpäivät 9.2.2011.

Ollila, H. 2007. Leikkipuistojen kehityssuunnitelma. Oulun kaupunki, tekninen keskus. Viitattu 15.3.2011
http://www.ouka.fi/tekninen/Julkaisut/Esitteet/leikkipuistoraportti_2007.pdf

Puhakka, P. Terveystarkastaja. Oulun kaupunki. Puhelinkeskustelu. 24.1.2011.

Pyyhkälä, Leena. Terveystarkastaja. Espoon kaupunki, Ympäristöterveydenhuolto. Puhelinkeskustelu. 18.1.2011.

Raatikainen, M. Terveystarkastaja. Kuopion kaupunki. Puhelinkeskustelu. 9.2.2011.

Rajala, T. Terveystarkastaja. Lappeenrannan kaupunki. Puhelinkeskustelu. 24.2.2011.

Rakennustieto Oy. 2009. Ulkoleikkipaikat. RT-ohjetiedosto 89-10966.

Saarsalmi, O. 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus ja Stakes. Opas 71. Viitattu 10.4.2011.
http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1392594

SFS-Käsikirja 143.2009. Leikkikenttävälineet 2009. Suomen standardisoimisliitto SFS ry. Helsinki. 3.painos.

Suominen, P. Terveystarkastaja. Hämeenlinnan kaupunki. Puhelinkeskustelu. 23.2.2011.

Svan, T. Terveystarkastaja. Jyväskylän kaupunki. Puhelinkeskustelu. 26.1.2011.

Söderström, M. 4.2.2011. A question about Hags products. Vastaanottaja ja Pilvi Pouttu. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 10.3.2011.

Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen. 2010. Leikkipaikkojen omavalvontajärjestelmä 2010.

Tiehallinto 2006. Tievalaistuksen suunnittelu, suunnitteluvaiheen ohjaus. Helsinki 2006. Viitattu 16.6.2011.

Toukola, N. 2007. Hoitoa helpottavat suunnitteluratkaisut. Viherympäristö 2/2007, 50-52.

Tuoriniemi, M. 2011. Vanhempi erikoissuunnittelija, Tampereen kaupunki. Tiedonanto 22.8.2011.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. 2011. Ohjeita ja vaatimuksia yrittäjille. Viitattu 4.3.2011
<http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Ohjeita-ja-vaatimuksia-yrittajille/Palveluiden-turvallisuusvaatimuksia/Leikkikentat/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2011. Kuluttajaturvallisuuslaki tulee voimaan 1.1.2012. Viitattu 16.10.2011. <http://www.tem.fi/kutul>

Väestörekisterikeskus. 2006. Kuntien asukasluvut suuruusjärjestyksessä, rekisteritilanne 31.12.2010. Viitattu 15.3.2011
<http://vrk.fi/default.aspx?docid=4138&site=3&id=0>

Vääräniemi M. Kaupunginpuutarhuri. Rovaniemen kaupunki. Puhelinkeskustelu. 24.2.2011.

Wahlman, S. Terveystarkastaja. Helsingin kaupunki, Ympäristökeskus. Puhelinkeskustelu. 17.1.2011.

Ylhäinen, S. Terveystarkastaja. Turun kaupunki. Puhelinkeskustelu. 24.1.2011.

Ylitalo, T. Ylläpitohortonomi. Jyväskylän kaupunki. Puhelinkeskustelu.
26.1.2011.

KYSELYLOMAKE KÄYTTÄJILLE VALMA-FOORUMISSA

E-lomake - Kysely leikkipaikkojen talvikunnossapidosta

<https://palvelut2.tampere.fi/e3/lomakkeet/3293/lomake.html>

Kysely leikkipaikkojen talvikunnossapidosta



Voitte vastata niin moneen kysymykseen kuin haluatte. Suurimpaan osaan kysymyksiin voi vastata vapaamuotoisesti. Kysymyksissä 2 ja 6 valitaan 3 tärkeintä vaihtoehtoa. Kyselyssä ei tarvita henkilö- eikä yhteystietoja.

Leikkipaikan käyttö talvella

1. Käytättekö leikkipaikkaa säännöllisesti ympäri vuoden?
2. Mikä vaikeuttaa eniten leikkipaikkojen talvikäyttöä? Valitse kolme tärkeintä kohtaa.
<input type="checkbox"/> a. liukkaus
<input type="checkbox"/> b. lumihanki
<input type="checkbox"/> c. pimeys
<input type="checkbox"/> d. lumen ja jään pakkautuminen leikkivälineisiin
<input type="checkbox"/> e. joku muu, mikä?
Lisätietoa kysymyksen 2 kohtaan e.
3. Ovatko leikkipaikat mielestänne talvella yhtä turvallisia kuin kesällä?
4. Varoitatteko lapsia esimerkiksi liukkaasta kiipeilyvälineestä tai jäätyneestä maasta?
5. Leikkivätkö lapset talvella enemmän lumella vai leikkivälineissä?

Leikkipaikan talvikunnossapito ja varusteet

6. Mikä olisi tärkeintä talvikunnossapidossa? Valitse kolme tärkeintä kohtaa.

- a. lumityöt leikkialueella ja kulkuväylillä
- b. liukkauden torjunta
- c. lumen ja jään poistaminen leikkivälineistä (kaiteista, tasoilta, portaista, alimman portaan alta)
- d. keinujen poistaminen
- e. jokin muu, mikä?

Lisätietoa kysymyksen 6 kohtaan e.

8. Onko leikkipaikkojen nykyinen valaistus riittävää talvikautena?

9. Valitsetteko talvella mieluummin leikkipaikan sijaan esimerkiksi luistelukentän tai jääliukumäen?

10. Poistaako mielestä EI TALVIKUNNOSSAPITOA -kyltti vastuun kaupungilta, jos leikkipaikalla sattuu tapaturma talvella? ?

11. Onko teillä muuta huomautettavaa tai kehitysideoitu leikkipaikkojen talvikäytöstä?

Tietojen lähetys

Tallenna

Tiedot lähetetään valitsemalla Tallenna.

© Eduix Oy

KYSELY LASTENTARHANOPETTAJILLE
HÄRMÄLÄN PÄIVÄKOTI 25.2.2011

1. Käytetäänkö päiväkodin leikkipaikkaa talvella yhtä paljon kuin kesällä, vai keksitäänkö vaihtoehtoja tekemistä?
-Kyllä päiväkodin pihaa käytetään eniten. Varsinkin pienimpien lasten kanssa.
2. Ovatko leikkipaikat mielestänne talvella yhtä turvallisia kuin kesällä?
-Ei, koska aidat on liian matalia, kun aidan viereen pakkaantuu lunta, maa on liukas ja rakennusten katolla runsaslumisina talvina paljon lunta, joka tippuu.
3. Mikä on hankalinta mitä talviolosuhteet aiheuttavat leikkipaikalla?
 - a. maan liukkaus **X**
 - b. paksu lumihanki **X**
 - c. pimeys
 - d. lumen ja jään pakkautuminen leikkivälineisiin **X**
 - e. lumen pakkautuminen välineen alimman portaan alle, jolloin liian pienet lapset pääsevät isommille tarkoitettuihin välineisiin
 - f. jäätyneet metalli- ja muoviosat (kielen juuttuminen)
 - g. joku muu, mikä?
4. Varoitatteko lapsia esim. liukkaasta kiipeilyvälineestä tai jäätyneestä maasta?
-Kyllä
5. Leikkivätkö lapset talvella leikkipaikalla ensisijaisesti lumella vai leikkivälineissä?
-Välineet vähemmällä käytöllä, keinujakaan ei ole. Talvella kivoja ovat pulkat ja kelkat.
6. Mikä leikkipaikan talvikunnossapidossa olisi tärkeintä:
 - a. lumien luonti leikkialueella **X**
 - b. liukkauden torjunta **X**
 - c. lumen ja jään poistaminen leikkivälineistä (kaiteista, tasoilta, portaista, alimman portaan alta)
 - d. keinujen poistaminen
 - e. joku muu, mikä? **X aidanvierustojen puhtaanapito lumesta**
7. Tekeekö henkilökunta itse talvikunnossapitotoimenpiteitä leikkipaikalla?
-Aidanvierustoilta luotu lunta, ostettu jopa lumilapitot sitä varten.
8. Koetteko tietyt leikkivälineet erityisen vaarallisiksi talvella, tai onko ollut huonoja kokemuksia joistakin tietyistä välineistä?
 - a. keinut
 - b. liukumäet
 - c. köysiradat
 - d. karusellit
 - e. keinumisvälineet (mm. jousikeinu, keinulauta...)
 - f. kiipeilytelineet
 - g. kolmiulotteiset kiipeilyverkot
 - h. joku muu, mikä? **X isot kiipeilytelineet ja portaat**
9. Onko joku väline osoittautunut erityisen hyväksi talvikäyttöön?
-
10. Onko leikkipaikkojen nykyinen valaistus riittävää pimeänä talvikautena?
-Kyllä nyt, koska toissakesänä saatu lisää valaisimia.
11. Onko päiväkotilasten kanssa mahdollisuutta käyttää esim. luistelukenttää tai jääliukumäkeä?
-Päiväkodin piha on tärkein, käydään myös lähistön leikkipuistossa.
12. Muuta? (Vapaa sana)
-Ei lapset niistä talvioloista pittää, enemmänkin ne on aikuisten ongelma, mm. liukkaus.

KYSELY LASTENTARHANOPETTAJILLE
LEPOLAN PÄIVÄKOTI 25.2.2011

1. Käytetäänkö päiväkodin leikkipaikkaa talvella yhtä paljon kuin kesällä, vai keksitäänkö vaihtoehtoisia tekemistä?
-Talvi rajoittaa käyttöä jonkun verran. Kovilla pakkasilla pidetään sisäpäiviä, eli sään mukaan käytetään. Lasten paksut toppahaalarit rajoittavat välineiden käyttöä.
2. Ovatko leikkipaikat mielestänne talvella yhtä turvallisia kuin kesällä?
-Ei ole.
3. Mikä on hankalinta mitä talviolosuhteet aiheuttavat leikkipaikalla?
 - a. maan liukkaus
 - b. paksu lumihanki
 - c. pimeys
 - d. lumen ja jään pakkautuminen leikkivälineisiin
 - e. lumen pakkautuminen välineen alimman portaan alle, jolloin liian pienet lapset pääsevät isommille tarkoitettuihin välineisiin
 - f. jäätyneet metalli- ja muoviosat (kielen juuttuminen)
 - g. joku muu, mikä? *X lapsilla paksut vaatteet, vaikeuttaa liikkumista*
4. Varoitatko lapsia esim. liukkaasta kiipeilyvälineestä tai jäätyneestä maasta?
-Kyllä, varoitetaan myös pakkasesta ettei kielet jäädy kiinni välineisiin ja maahan muodostuvista lumikumpareista.
5. Leikkivätkö lapset talvella leikkipaikalla ensisijaisesti lumella vai leikkivälineissä?
-Lumi kiinnostaa talvella enemmän, mäet on kivoja.
6. Mikä leikkipaikan talvikunnossapidossa olisi tärkeintä:
 - a. lumien luonti leikkialueella
 - b. liukkauden torjunta
 - c. lumen ja jään poistaminen leikkivälineistä (kaiteista, tasoilta, portaista, alimman portaan alta)
 - d. keinujen poistaminen *X Huoltoyhtiön olisi kuulunut ottaa keinut pois, mutta ovat yhä paikoillaan*
 - e. joku muu, mikä?
7. Tekeekö henkilökunta itse talvikunnossapitotoimenpiteitä leikkipaikalla?
-Ei
8. Koetteko tietyt leikkivälineet erityisen vaarallisiksi talvella, tai onko ollut huonoja kokemuksia joistakin tietyistä välineistä?
 - a. keinut *X erityisesti linnunpesäkeinu, joka on liukas ja lapsi luiskahtaa helposti keinun alle*
 - b. liukumäet
 - c. köysiradat
 - d. karusellit
 - e. keinumisvälineet (mm. jousikeinu, keinulauta...)
 - f. kiipeilytelineet
 - g. kolmiulotteiset kiipeilyverkot
 - h. joku muu, mikä?
9. Onko joku väline osoittautunut erityisen hyväksi talvikäyttöön?
-
10. Onko leikkipaikkojen nykyinen valaistus riittävää pimeänä talvikautena?
-Nyt on, kun valaistus uusittiin pihan uusimisen yhteydessä.
11. Onko päiväkotilasten kanssa mahdollisuutta käyttää esim. luistelukenttää tai jääliukumäkeä?
-Oma piha on tärkein, mutta käytetään myös koulun luistelukenttää ja leirintäalueen mäkeä, myös hiihdetään.
12. Muuta? (Vapaa sana) *-Ennakointi on todella tärkeää turvallisuuden kannalta*

KYSELY LASTENTARHANOPETTAJILLE
KUKKAPELLON PÄIVÄKOTI 25.2.2011

1. Käytetäänkö päiväkodin leikkipaikkaa talvella yhtä paljon kuin kesällä, vai keksitäänkö vaihtoehtoja tekemistä?
-Kyllä
2. Ovatko leikkipaikat mielestänne talvella yhtä turvallisia kuin kesällä?
-Ei, annetaan mm. rajoituksia ettei kiivetä telineisiin
3. Mikä on hankalinta mitä talviolosuhteet aiheuttavat leikkipaikalla?
 - a. maan liukkaus
 - b. paksu lumihanki
 - c. pimeys **X**
 - d. lumen ja jään pakkautuminen leikkivälineisiin
 - e. lumen pakkautuminen välineen alimman portaan alle, jolloin liian pienet lapset pääsevät isommille tarkoitettuihin välineisiin
 - f. jäätyneet metalli- ja muoviosat (kielen juuttuminen)
 - g. joku muu, mikä?
4. Varoitatteko lapsia esim. liukkaasta kiipeilyvälineestä tai jäätyneestä maasta?
-Kyllä maan liukkaudesta.
5. Leikkivätkö lapset talvella leikkipaikalla ensisijaisesti lumella vai leikkivälineissä?
-Lumi kiinnostaa talvella enemmän, varsinkin suojalumi
6. Mikä leikkipaikan talvikunnossapidossa olisi tärkeintä:
 - a. lumien luonti leikkialueella
 - b. liukkauden torjunta **X**
 - c. lumen ja jään poistaminen leikkivälineistä (kaiteista, tasoilta, portaista, alimman portaan alta)
 - d. keinujen poistaminen
 - e. joku muu, mikä? **X kaikki on tärkeitä**
7. Tekeekö henkilökunta itse talvikunnossapitotoimenpiteitä leikkipaikalla?
-Jos haitta on iso, niin sitten tehdään. Huoltoyhtiön kanssa on sopimus, että heidän pitäisi käydä joka päivä tarkistamassa että pitääkö tehdä jotakin, mutta eivät käy. Tarpeen tullen soitetaan huoltoyhtiöön.
8. Koetteko tietyt leikkivälineet erityisen vaarallisiksi talvella, tai onko ollut huonoja kokemuksia joistakin tietyistä välineistä?
 - a. keinut
 - b. liukumäet
 - c. köysiradat
 - d. karusellit
 - e. keinumisvälineet (mm. jousikeinu, keinulauta...)
 - f. kiipeilytelineet **X (pihassa vain 1 korkeampi teline)**
 - g. kolmiulotteiset kiipeilyverkot
 - h. joku muu, mikä?
9. Onko joku väline osoittautunut erityisen hyväksi talvikäyttöön?
-”nykkytmet” eli lumeen uponneet jousikiikut
10. Onko leikkipaikkojen nykyinen valaistus riittävää pimeänä talvikautena?
-Ei ole, liian pimeää silloin kun ei ole pysyvää lunta.
11. Onko päiväkotilasten kanssa mahdollisuutta käyttää esim. luistelukenttää tai jääliukumäkeä?
-Päiväkodin piha ensisijainen, eskarilasten kanssa käydään muuallakin.
12. Muuta? (Vapaa sana)
-Pihassa oli joskus iso kiipeilyteline, mutta se haluttiin turvallisuussyistä ottaa pois.